

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการด้านการเรียนการสอนคณิตศาสตร์
2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3)
3. ปัญหาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์
4. ปัญหาการเรียนการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์
5. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
6. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)
7. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD
8. การหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอน
9. ความพึงพอใจ
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 10.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการด้านการเรียนการสอนคณิตศาสตร์

1. ทฤษฎีการเรียนรู้

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้ ไว้ดังนี้ ประดิษฐ์ เอกทัศน์ (2537, 57) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ หรือความสามารถใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลมาจากการตอบสนองตามธรรมชาติ วุฒิภาวะ พิชยาต่างๆ อุบัติเหตุหรือความบังเอิญ

ประดินันท์ อุปรมัย (2540, 121) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงของบุคคลอันมีผลเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ โดยการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นเหตุทำให้บุคคลเผชิญสถานการณ์เดิมแตกต่างไปจากเดิม ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมหมายถึงทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2541, 185) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากแบบฝึกหัดรวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของนักเรียน

เพ็ญจันทร์ เจียบประเสริฐ (2543, 16) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นขณะที่นักเรียนดูดซึมข้อมูลและประสบการณ์ใหม่ๆ แล้วสร้างเป็นความรู้ ความเข้าใจของตนเองขึ้นมาใหม่

บุษกร ไทยวรรณ (2550, 55) การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ค่อนข้างถาวรและเป็นไปในทางที่สังคมต้องการ

จากความหมายและแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษา ที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ที่เป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ ทำให้บุคคลเผชิญกับสถานการณ์เดิมแตกต่างไปจากเดิม การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยวุฒิภาวะ ลักษณะสำคัญที่แสดงให้เห็นว่ามีการเรียนรู้เกิดขึ้น คือ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างคงทนถาวร ที่เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึก การปฏิบัติซ้ำๆ และมีการเพิ่มพูนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและความสามารถทั้งทางปริมาณและคุณภาพขึ้นมาใหม่ ดังนั้น การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้รับประสบการณ์และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่คาดหวังไว้

แนวความคิดในเรื่องของการเรียนรู้ของมนุษย์ ได้รับความสนใจอย่างมากจากนักปรัชญาและนักจิตวิทยาแต่ในอดีต ซึ่งต่างก็ได้แสดงทัศนะกันไว้อย่างหลากหลาย แนวคิดเหล่านั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย รวมทั้งได้ขยายขอบเขตไปสู่เรื่องของการจัดการศึกษาและการสอน การศึกษาแนวคิดในอดีต นอกจากจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของการจัดการศึกษาและเกิดแนวความคิดใหม่ๆ แล้ว ยังเป็นการทบทวนภูมิปัญญาของนักคิดในอดีต ซึ่งอาจจะดทกลั่นสุญหาหรือเสื่อมความนิยมไปด้วยกาลและสมัย แต่อาจยังทรงคุณค่ามหาศาลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นแนวความคิดที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถใช้อธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ส่วนหลักการสอนคือ แนวคิดที่เป็นหลักของการปฏิบัติทางการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เน้นโครงสร้างไม่ใช่นเนื้อหา ดังนั้นการเรียนรู้คณิตศาสตร์จึงเป็นลักษณะที่เป็นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าการเรียนรู้ข้อความรู้ ครูคณิตศาสตร์ต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้และนำทฤษฎีการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพราะทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้จำนวน 3 กลุ่ม ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุป ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มที่ 1 คือทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 20 เพื่อนำมาเป็น แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ (ทิสนา แจมมณี, 2551, 45- 50)

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 20

1.1 ทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการฝึกจิตหรือสมอง (Mental Discipline)

นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า จิตหรือสมองหรือสติปัญญา (Mind) สามารถพัฒนา ให้ปราดเปรื่องได้โดยการฝึก ในการฝึกจิตหรือสมองนี้ทำได้โดยให้บุคคลเรียนรู้สิ่งที่ยาก ๆ ยิ่งยาก มากเท่าไรจิตก็จะได้รับการฝึกให้แข็งแรงยิ่งขึ้นเท่านั้น ในการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้น การพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการกระตุ้นความรู้ในตัวนักเรียนให้แสดงออกมา วิธีการ สอนแบบโสเครติส (Socratic Method) และวิธีการสอนแบบบรรยาย (Didactic Method) เป็นวิธีการ สอนตามทฤษฎีนี้ที่ใช้คำถามเพื่อดึงความรู้ในตัวนักเรียนออกมาให้กระจ่างชัดและช่วยเพิ่มเติม ประสบการณ์ให้แก่เด็ก ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

1.2 ทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการพัฒนาไปตามธรรมชาติ (Natural Enfoldment)

นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าธรรมชาติ คือ แหล่งเรียนรู้สำคัญ เด็กควรจะได้เรียนรู้ ไปตามธรรมชาติ การใช้ของจริงเป็นสื่อในการสอนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดี การเล่นเป็นการเรียนรู้ ที่สำคัญของเด็ก เด็กไม่ใช่ผู้ใหญ่ตัวเล็กๆ เด็กมีสภาวะของเด็ก ซึ่งแตกต่างไปจากวัยอื่น การจัด การศึกษาให้เด็กจึงควรพิจารณาระดับอายุเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้น การจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่เด็กจะต้องมีความแตกต่างไปจากการจัดให้ผู้ใหญ่ และยึดเด็ก เป็นศูนย์กลางให้เสรีภาพแก่เด็กได้เรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของตน ให้เด็กได้เรียนรู้ ตามธรรมชาติและเป็นไปตามธรรมชาติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความพร้อม ของเด็ก

1.3 ทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการรับรู้และการเชื่อมโยงความคิด (Apperception)

นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากแรงกระตุ้นภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม (Neutral-Passive) การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Sensation) และความรู้สึก (Feeling) คือ การตีความหรือแปลความหมายจากการสัมผัส การจัด การเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จึงเน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจ ได้เป็นอย่างดี

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มที่ 2 คือทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปพอสังเขป เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ (ทศนา แจมมณี, 2551, 50- 59)

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

นักคิดในกลุ่มนี้มองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นกลางคือไม่ดี ไม่เลว การกระทำต่างๆ ของมนุษย์เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Stimulus Response) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง กลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสนใจกับ “พฤติกรรม” มากเพราะพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัด สามารถวัดและทดสอบได้ ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญๆ 3 แนวด้วยกัน คือ

2.1.1 ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Classical Connectionism) ของธอร์นไดค์

(Thorndike) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ บุคคลจะมีการลองผิดลองถูก ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว บุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียว และจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จึงเน้นที่การเปิด โอกาสให้นักเรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง มีการสำรวจความพร้อมของนักเรียนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียน เมื่อนักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว ครูควรฝึกให้นักเรียนฝึกการนำการเรียนรู้นั้นไปใช้บ่อยๆ การศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือรางวัลที่นักเรียนพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

2.1.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) ประกอบด้วย

ทฤษฎีย่อย 4 ทฤษฎี ดังนี้

1) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอัตโนมัตินิของพาฟลอฟ (Pavlov's Classical Conditioning) เน้นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข สรุปแนวคิดตามทฤษฎีนี้ได้ว่าการเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตเกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข

2) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอัตโนมัตินิของวัตสัน (Watson's Classical Conditioning) เน้นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเช่นกัน สรุปแนวคิดตามทฤษฎีนี้ได้ว่า การเรียนรู้จะคงทนถาวรหากมีการให้สิ่งเร้าที่สัมพันธ์กันนั้นควบคู่กันไปอย่างสม่ำเสมอ

3) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบต่อเนื่องของกัทธรี (Guthrie's Continuous Conditioning) เน้นหลักการจูงใจ สรุปแนวคิดตามทฤษฎีนี้ได้ว่า การเรียนรู้เมื่อเกิดขึ้นแล้วแม้เพียงครั้งเดียว ก็นับว่าได้เรียนรู้แล้วไม่จำเป็นต้องทำซ้ำอีก

4) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์แอนด์สกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning) เน้นการเสริมแรงหรือให้รางวัล สรุปแนวคิดตามทฤษฎีนี้ได้ว่าการกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก การเสริมแรงที่เปลี่ยนแปลงทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จึงเน้นให้มีการเสนอสิ่งเร้าในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมอย่างค่อเนื่อง มีการเสริมแรงหรือให้รางวัลเพื่อให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจที่จะเรียนรู้

2.1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory)

มีความเชื่อว่าถ้าร่างกายเมื่อยล้า การเรียนรู้จะลดลง การตอบสนองต่อการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อได้รับแรงเสริมในเวลาใกล้เคียงหรือเป้าหมาย หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จึงมักคำนึงถึงความพร้อม ความสามารถและเวลาที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด การจัดการเรียนการสอนควรให้ทางเลือกที่หลากหลายเพื่อตอบสนองระดับความสามารถของนักเรียน

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism)

เน้นกระบวนการทางปัญญาหรือความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการภายในของสมอง นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพียงเท่านั้น การเรียนรู้ของมนุษย์มีความซับซ้อนยิ่งไปกว่านั้น การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากการสะสมข้อมูล การสร้างความหมายและความสัมพันธ์ของข้อมูลและการดึงข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่างๆ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาของมนุษย์ในการที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเอง ทฤษฎีในกลุ่มนี้ที่สำคัญๆ มี 5 ทฤษฎี คือ (ทิสนา แจมมณี, 2551, 59-68)

2.2.1 ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt Theory) แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในตัวมนุษย์ บุคคลจะเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นกระบวนการคิด การสอนโดยเสนอภาพรวมก่อนการเสนอส่วนย่อย ส่งเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์มากและหลากหลายซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มและทำให้เกิดการเรียนรู้แบบหยั่งเห็นได้

2.2.2 ทฤษฎีสถานามของเลวิน (Lewin's Field Theory) แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีแรงจูงใจหรือแรงขับที่จะกระทำให้ไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตนต้องการ หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้นการเข้าไปอยู่ใน“โลก” ของนักเรียน การสร้างแรงจูงใจหรือแรงขับโดยการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตวิทยาให้ดึงดูดความสนใจและสนองความต้องการของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

2.2.3 ทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign Theory) ของทอลแมน (Tolman) แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้เกิดจากการใช้เครื่องหมายเป็นตัวชี้ทางให้แสดงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทาง หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้นการสร้างแรงขับ หรือแรงจูงใจให้นักเรียนบรรลุจุดหมายใด ๆ โดยใช้เครื่องหมาย สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นๆ ที่เป็นเครื่องชี้ทางควบคุมไปด้วย

2.2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development Theory) นักคิดคนสำคัญของทฤษฎีนี้มีอยู่ 2 ท่าน ได้แก่ เพียเจต์ (Piaget) และบรูเนอร์ (Bruner) แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ เน้นเรื่องพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลที่เป็นไปตามวัยและเชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ การเรียนรู้เกิดจากระบวนการการค้นพบด้วยตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้คือ คำนี้ถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียนและจัดประสบการณ์ให้นักเรียนอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้น ให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากๆ ควรให้เด็กได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระและสอนการคิดแบบรวบยอด เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

2.2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) ของออสซูเบล (Ausubel) เชื่อว่า การเรียนรู้จะมีความหมายแก่นักเรียน หากการเรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รู้มาก่อน หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือ มีการนำเสนอความคิดรวบยอดหรือกรอบมโนทัศน์ หรือกรอบแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่นักเรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระนั้นๆ จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนเนื้อหาสาระนั้นอย่างมีความหมาย

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism)

นักคิดกลุ่มมนุษยนิยม ให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลมีอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญๆ ในกลุ่มนี้มี 2 ทฤษฎีและ 5 แนวคิด คือ (ทิสนา แชมมณี, 2551, 68 - 74)

2.3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้คือ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้นและต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เน้นการเข้าถึงความต้องการพื้นฐานของนักเรียน และตอบสนองความต้องการพื้นฐานนั้นอย่างพอเพียง ให้อิสรภาพและเสรีภาพแก่นักเรียนในการเรียนรู้ มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง

2.3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ (Roger) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้คือ มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะและทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้นักเรียน และการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ เน้นการเรียนรู้กระบวนการเป็นสำคัญ ควรจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่น ปลอดภัย ครูควรสอนแบบชี้แนะ โดยให้นักเรียนเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ของตนและคอยช่วยเหลือนักเรียนให้เรียนอย่างสะดวกจนบรรลุผล

2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโคมส์ (Combs) เชื่อว่าความรู้สึกของนักเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู่มาก เพราะความรู้สึกและเจตคติของนักเรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้จึงเน้นถึงความรู้สึกของนักเรียนเป็นหลัก การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลส์ (Knowles) เชื่อว่านักเรียนจะเรียนรู้ได้มากหากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีอิสระที่จะเรียนและได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาด้วยตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้เน้นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง ลงมือกระทำและยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำของตนเอง

2.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเฟร์ (Faire) เชื่อว่านักเรียนต้องถูกปลดปล่อยจากการกดขี่ของครูที่สอนแบบเก่า นักเรียนมีศักยภาพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้เน้นการให้อิสรภาพและเสรีภาพในการเรียนรู้แก่นักเรียน

2.3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของอิลลิช (Illich) เชื่อว่าสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสังคมที่ต้องล้มเลิกระบบโรงเรียน การศึกษาควรเป็นการศึกษาตลอดชีวิตแบบเป็นไปตามธรรมชาติ โดยให้ออกสาในการศึกษาเล่าเรียนแก่บุคคลอย่างเต็มที่ หลักการจัด

การเรียนการสอนตามแนวคิดนี้เน้นการจัดการศึกษาต่อเนื่องไปตลอดชีวิตไปตามธรรมชาติ

2.3.7 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนีล (Neil) เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรี มีความดีโดยธรรมชาติ หากมนุษย์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น บริบูรณ์ด้วยความรัก มีอิสรภาพ และเสรีภาพ มนุษย์จะพัฒนาไปในทางที่ดีทั้งต่อตนเองและสังคม หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ คือ การให้เสรีภาพอย่างสมบูรณ์แก่นักเรียนในการเรียน จัดให้เรียนเมื่อพร้อม จะเรียนจะช่วยให้ให้นักเรียนพัฒนาไปตามธรรมชาติ

2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสานของกาย (Gagne's eclecticism)

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ความรู้มีหลายประเภท บางประเภทสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องใช้ความคิดที่ลึกซึ้ง บางประเภทมีความซับซ้อนมาก จำเป็นต้องใช้ความสามารถในขั้นสูง หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือ การจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบซึ่งเริ่มจากง่ายไปหายากมีทั้งหมด 9 ขั้น ดังนี้ (ทิสนา แจมมณี, 2551, 74-76)

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Gaining Attention)

ขั้นที่ 2 แจ้งจุดประสงค์ (Informing the Learning)

ขั้นที่ 3 กระตุ้นให้นักเรียนระลึกถึงความรู้เดิมที่จำเป็น (Stimulating Recall of Prerequisite Learned Capabilities)

ขั้นที่ 4 เสนอบทเรียนใหม่ (Presenting the Stimulus)

ขั้นที่ 5 ให้แนวทางการเรียนรู้ (Providing Learning Guidance)

ขั้นที่ 6 ให้ลงมือปฏิบัติ (Eliciting the Performance)

ขั้นที่ 7 ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

ขั้นที่ 8 ประเมินพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ (Assessing the Performance)

ขั้นที่ 9 ส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Enhancing Retention and Transfer)

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มที่ 3 คือ ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปพอสังเขป เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ (ทิสนา แจมมณี, 2551, 79- 85)

3. ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย

3.1 ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information Processing Theory) เป็นทฤษฎีที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ โดยให้ความสนใจเกี่ยวกับการทำงานของสมอง ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่า การทำงานของสมองมนุษย์มีความคล้ายคลึงกับ

การทำงานของคอมพิวเตอร์ หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือ การนำเสนอสิ่งเร้าที่นักเรียนรู้จัก หรือมีข้อมูลอยู่จะสามารถช่วยให้นักเรียนหันมาใส่ใจ และรับรู้สิ่งนั้น จัดสิ่งเร้าในการเรียนรู้ให้ตรงกับความสนใจของนักเรียน สอนให้ฝึกการจำโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย หากต้องการให้นักเรียนจดจำเนื้อหาสาระใดๆ ได้เป็นเวลานาน สาระนั้นจะต้องได้รับการเข้ารหัสเพื่อนำไปเข้าหน่วยความจำระยะยาว วิธีการเข้ารหัสสามารถทำได้หลายวิธีเช่น การท่องจำซ้ำๆ การทบทวน หรือการใช้กระบวนการขยายความคิด

3.2 ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อพื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เซอว์นปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษาและทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง 8 ประเภทด้วยกัน ประกอบด้วย

- เซอว์นปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
- เซอว์นปัญญาด้านคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logical Mathematical Intelligence)
- สติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence)
- เซอว์นปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)
- เซอว์นปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily Kinesthetic Intelligence)
- เซอว์นปัญญาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence)
- เซอว์นปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
- เซอว์นปัญญาด้านความเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)

เซอว์นปัญญาของแต่ละคนอาจจะมียากกว่านี้ คนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างไปจากคนอื่น และมีความสามารถในด้านต่างๆ ไม่เท่ากัน ความสามารถที่ผสมผสานกันออกมา ทำให้บุคคลแต่ละคนมีแบบแผนซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

2. เซอว์นปัญญาของแต่ละบุคคลจะไม่อยู่คงที่ อยู่ที่ระดับที่ตนมีตอนเกิด แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม

หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายที่สามารถส่งเสริมเซอว์นปัญญาหลายๆ ด้านให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของนักเรียน การสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของนักเรียน ครูควรสอนโดยเน้นให้นักเรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตน ภาควุฒิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ระบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินหลายๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขาวนปัญญา ด้านนั้นๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหาหรือการสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขาวนปัญญาด้านนั้นๆ

3.3 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาและความเชื่อที่ใช้ในการแปลความหมายเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ เป็นกระบวนการที่นักเรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูล นอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสมองแล้ว ยังเป็นกระบวนการทางสังคมด้วย การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป (ทิสนา แจมมณี, 2551, 90 - 96)

หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (Process of Knowledge Construction) เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้นักเรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัวไปสู่การสาธิตกระบวนการ แปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย นักเรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้นักเรียนอยู่ในบริบทจริง ในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรมให้เกิดขึ้น นักเรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยนักเรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ บทบาทของครูจะเป็นผู้ให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือนักเรียนในการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้มีลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล การประเมินควรใช้วิธีการที่หลากหลาย การวัดผลจะต้องใช้กิจกรรมหรืองานในบริบทจริงด้วย ซึ่งในกรณีที่ทำเป็นต้องจำลองของจริงมาก็สามารถทำได้ แต่เกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในโลกความจริงด้วย

3.4 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน

(Constructionism)

แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเอง หากนักเรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้ความคิดเห็นนั้นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือ ครูจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่นักเรียน ให้คำปรึกษาชี้แนะแก่นักเรียน เกื้อหนุนการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ ในการประเมินผลนั้นต้องมีการประเมินทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการ

ซึ่งสามารถใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินตนเอง การประเมินโดยครูและเพื่อน การสังเกต และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (ทศนา เขมมณี, 2551, 96 - 98)

3.5 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning)

แนวคิดของทฤษฎีนี้คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างเรียนและร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ จะเน้นให้นักเรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลายและควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และครูควรจัดให้นักเรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่ม (ทศนา เขมมณี, 2551, 98 - 106)

จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วเห็นว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทุกทฤษฎีที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) มาเป็นหลักและใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่กล่าวมาทั้งหมด นำมาบูรณาการและผสมผสานกัน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหาสาระวิชา และนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวกและการลบ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในครั้งนี้

2. หลักในการสร้างแรงจูงใจในการเรียน

นอกจากแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้จะมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนแล้ว แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนก็มีความสำคัญและจำเป็นเช่นกัน มีผู้ให้ความสำคัญของแรงจูงใจในการเรียนไว้ ดังนี้

ซูราจค์ โคว์ดระกูล (2541, 153) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย โดยหลักการจูงใจนักเรียนแสดงพฤติกรรม บรรลุจุดมุ่งหมายหรือเงื่อนไขที่ต้องการนั้นต้องประกอบด้วย รางวัลและการเสริมแรง ความคาดหวัง สิ่งล่อใจความสำเร็จและแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์

สิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยา ได้แก่ แรงขับ แรงจูงใจ เป้าหมายหรือจุดหมายปลายทาง รวมทั้งความสนใจ การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีแรงจูงใจหรือแรงขับที่จะกระทำไปสู่อุณหภูมิ ปลายทางที่ตนต้องการ ควรสร้างแรงจูงใจภายในและสร้างแรงจูงใจภายนอกให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งทางกายภาพและจิตวิทยา ให้ดึงดูดความสนใจ และสนองความต้องการของนักเรียน แรงจูงใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ครูควรสร้างแรงจูงใจ และสร้างแรงขับให้เกิดขึ้นกับนักเรียน การจัดการเรียนการสอนของครูต้องส่งเสริมหรือนำทางให้นักเรียน ไปสู่ทิศทางหรือจุดหมาย แรงจูงใจเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ แรงขับและแรงจูงใจ จะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนพยายามไปให้ถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

3. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences)

บุคคลมีลักษณะแตกต่างกัน โดยแต่ละคนก็แต่ละแบบเฉพาะอย่างของตน ซึ่ง ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นลักษณะของบุคคลแต่ละคน ซึ่งไม่เหมือนกัน อาจแตกต่างกัน ทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งความแตกต่างระหว่างบุคคลนี้เองทำให้บุคคลมีเอกลักษณ์ ของตนเอง แม้แต่ในเรื่องการเรียนรู้ก็มีความแตกต่างกันเช่นเดียวกัน (อารี พันธุ์ณี, 2540, 33)

3.1 ลักษณะของความแตกต่างระหว่างบุคคล

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541, 131) และแสงเดือน ทวีสิน (2546, 30) แบ่งความแตกต่าง ระหว่างบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1.1 ความแตกต่างภายในตัวบุคคล (Intra-individual Differences) ความแตกต่าง ลักษณะนี้เป็นลักษณะของความแตกต่างภายในตัวบุคคลเช่น นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียน คณิตศาสตร์สูง อาจมีความสามารถทางการเรียนภาษาต่ำ

3.1.2 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Inter-individual Differences) ความแตกต่าง ลักษณะนี้เป็นความแตกต่างทางลักษณะและคุณสมบัติระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยอาจ แตกต่างกันในเรื่องใดลักษณะหนึ่งหรือความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ความแตกต่าง ทางเชาวน์ปัญญา ความสนใจ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการจำและทัศนคติ เป็นต้น

3.2 องค์ประกอบที่ส่งผลให้บุคคลแตกต่างกัน

เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นนักจิตวิทยา ได้กล่าวไว้ ดังเช่น อารี พันธุ์ณี (2540, 44) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่ทำให้บุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุปว่า มนุษย์ทุกคนมีความแตกต่างกัน เรียกว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคล พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดให้บุคคลมีความแตกต่างกันทั้งภายในตัวบุคคล และระหว่างบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

4. การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

4.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ทิตนา แคมมณี (2542, 4) กล่าวว่า โดยหลักการและแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มาจากแนวคิดทางการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ (Jonh Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดของการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) อันเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมานานแล้ว การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้นับว่าเป็นการเปลี่ยนบทบาทการเรียนรู้ของนักเรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนบทบาทครูจาก “ผู้สอน” หรือผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้เป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ให้นักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญหมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ณัฐฉาภี กิจรุ่งเรือง วัชรินทร์ เสถียรยานนท์และวัชนี เชาว์ดำรง (2545, 10) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระที่จะเรียนรู้ ทำกิจกรรม และปฏิบัติจริง จนค้นพบข้อความรู้และวิธีการปฏิบัติด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนต้องเลือกใช้รูปแบบ เทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสม เน้นประโยชน์ที่จะเกิดกับนักเรียนมากที่สุด เน้นให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายนักเรียนมีบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆตามความสนใจ ความถนัด สนองความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนมีบทบาทมากที่สุด โดยครูคอยจัดสถานการณ์ ให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

4.2 วิธีการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ชี้ให้นักเรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับนักเรียน และประโยชน์สูงสุดที่นักเรียนควรจะได้รับ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำนักเรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว มีลักษณะดังนี้ (ทิสนา แจมมณี, 2551, 119-123)

1. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางกาย (Active Participation: Physical) คือ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะของนักเรียน เพื่อช่วยให้ร่างกายและประสาทการรับรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี
2. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสติปัญญา (Active Participation: Intellectual) คือ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวทางสติปัญญา หรือสมอง ได้ใช้ความคิด ได้กระทำ เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย สร้างความเข้าใจ
3. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางอารมณ์ (Active Participation: Emotional) คือ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึก เกิดความรู้สึกต่างๆ อันจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีในเรื่องที่เรียนรู้ อารมณ์และความรู้สึกของบุคคลจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเองและต่อการปฏิบัติมากขึ้น
4. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสังคม (Active Participation: Social) คือ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวทางสังคมหรือการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม การได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกันและกัน จะช่วยขยายขอบเขตการเรียนรู้ของบุคคลให้กว้างขวางขึ้น และการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สนุก ทำให้มีชีวิตชีวามากขึ้น หากนักเรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

ครูหรือผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยนักเรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวเพื่อช่วยให้นักเรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ ครูต้องมีการดำเนินการที่สำคัญๆ ดังนี้

1. ครูต้องคิดจัดเตรียมกิจกรรม / ประสบการณ์ที่จะเอื้อให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อนำนักเรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรลดบทบาทของตนเองลง และเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้อำนวยความสะดวก / ช่วยให้นักเรียน ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

วิธีการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญมีหลายวิธีเช่น วิธีการสอนแบบโครงงาน วิธีการสอนแบบใช้เกม วิธีการสอนแบบใช้ชุดการสอน วิธีการสอนแบบการเรียนรู้ร่วมมือ เป็นต้น แต่ละวิธีการสอนดังที่กล่าวมา เป็นวิธีการสอนที่ต้องการให้นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครูผู้สอนจะต้องเลือกวิธีที่เหมาะสม เช่น ถ้าต้องการส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกันเป็นรูปแบบ การสอนที่ใช้ได้ดี นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีนักเรียนที่มีความสามารถ แตกต่างกัน ทั้งเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน โดยทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบงานของตนและของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้ทุกคนในกลุ่มได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งทุกคนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม

สรุปได้ว่าวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เป็นการสอนที่เน้นประโยชน์ที่จะเกิดกับนักเรียนมากที่สุด ผู้สอนต้องเลือกวิธีที่เหมาะสม ครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมเช่น ได้เคลื่อนไหวร่างกาย ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้ใช้ความคิด มีการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นและเกิดอารมณ์ ความรู้สึกอันจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

4.3 หลักการและรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, 22-24) ได้เสนอหลักการจัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ไว้ดังนี้

1. นักเรียนมีบทบาทรับผิดชอบตนเอง นักเรียนจะเป็นเจ้าของการเรียนรู้ บทบาทของครูจะเป็นเพียงผู้คอยสนับสนุนและเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนจะรับผิดชอบ วางแผน และมีส่วนร่วมในการเลือกในสิ่งที่ตนเองจะเรียน เริ่มเรียนรู้ และศึกษาด้วยตนเองด้วยการค้นคว้า มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ตลอดจนการประเมินผลด้วยตนเอง
2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญกับการเรียนรู้ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาเป็นปัจจัยสำคัญจะต้องนำมาพิจารณา การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจะขึ้นอยู่กับ สิ่งที่จะสอนและวิธีการสอน
3. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จได้ เมื่อนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

4. การมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน สัมพันธภาพที่เท่าเทียมกัน การมีปฏิสัมพันธ์ จะทำให้กลุ่มนักเรียนมีการพัฒนา เป็นสิ่งช่วยเสริมสร้างความเจริญงอกงามในการพัฒนาคนให้เป็น ผู้ใหญ่และการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแหล่งความรู้ ครูต้องมีคุณสมบัติและทักษะต่าง ๆ ครูต้องมีความสามารถในการค้นพบตนเอง สามารถคิดได้ หลากหลาย เป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่าของนักเรียน สามารถค้นหาและสร้างสื่ออุปกรณ์ ที่เหมาะสมต่อนักเรียน ครูเต็มใจในการช่วยเหลือ เป็นผู้ให้ทุกอย่างแก่นักเรียน ไม่ว่าจะเป็ นความรู้ ความเชี่ยวชาญ เจตคติและการฝึกฝน

6. นักเรียนมีโอกาสได้เห็นตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ที่แตกต่างจากการเรียนแบบเดิม หลักการนี้ไม่เพียงให้ความรู้แต่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียน

7. การศึกษา คือ การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนในหลาย ๆ ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็ นคุณลักษณะทางความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก จะได้รับการพัฒนา ไปพร้อม ๆ กัน ขณะที่นักเรียนกำลังคิดกำลังรู้สึก ดังนั้นหลักการสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญเป็น ไปอย่างได้ผล ครูควรยึดหลักดังนี้

7.1 การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีชีวิตชีวา นักเรียนมีความรับผิดชอบ ต่อการเรียนรู้ของตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรม

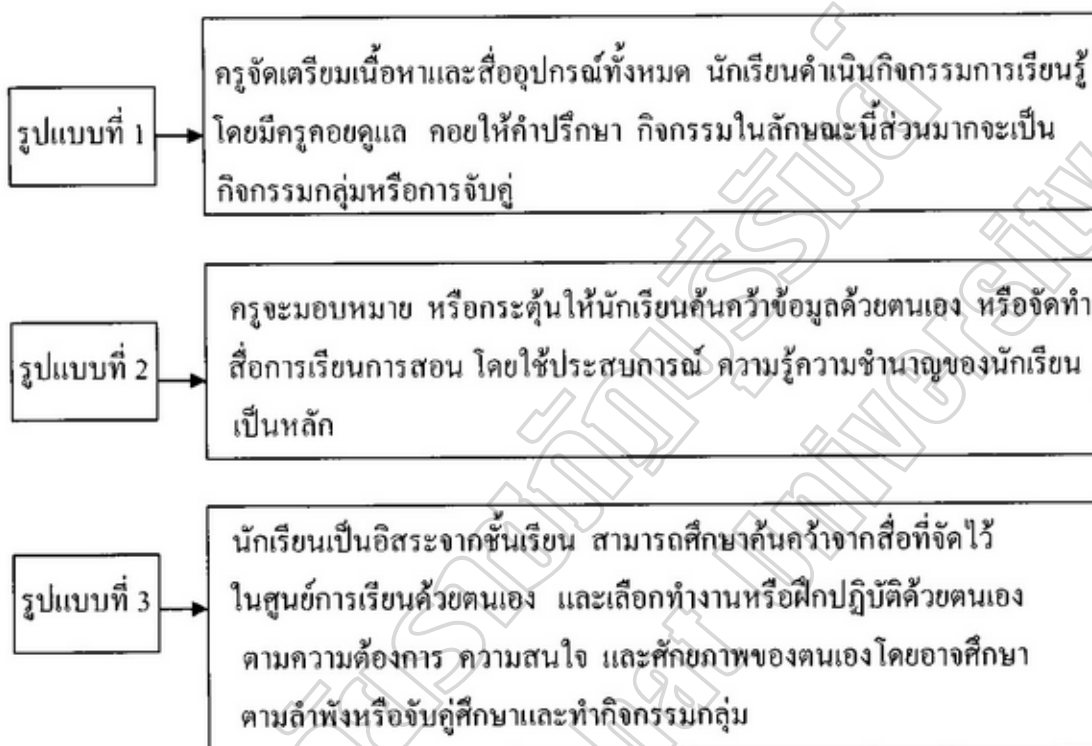
7.2 การเรียนรู้เกิดจากแหล่งต่าง ๆ หลายแหล่ง มิใช่เกิดขึ้นจากแหล่งเดียว ความรู้สึกนึกคิดหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลถือว่ามีค่าสำคัญ

7.3 การเรียนจะต้องเป็นการเรียนที่เกิดจากความเข้าใจ ช่วยให้นักเรียน นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ นักเรียนสามารถค้นพบความสามารถของตนเอง จะมีส่วนที่ทำให้ เกิดความลึกซึ้งเข้าใจและจดจำได้ดี

7.4 การเรียนรู้จะมีความหมาย หากนักเรียนเข้าใจและสามารถนำความรู้ ไปใช้ได้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, 22-24) ได้จำแนกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญตามบทบาทครูและนักเรียน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญตามบทบาทครูและนักเรียน

จากหลักการและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักการและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญเป็นเป้าหมายสำคัญที่เน้นให้นักเรียนเก่ง ดี มีสุข ผู้สอนควรตระหนักถึงการพัฒนาในทุก ๆ ด้านของนักเรียน ซึ่งกระบวนการจัดกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จะมุ่งเน้นไปที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในด้านการคิด การจัดกิจกรรม โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนต้องสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เน้นการปฏิบัติด้วยความเต็มใจ มีความสุขในการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน ตนเองและครู

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญา (Cognitive Domain) วิลสัน (Wilson, 1971, 643-685; อ้างถึงใน สุลักษณ์ สุขแก้ว, 2549, 12-13) ได้แบ่งพฤติกรรมทางสติปัญญาในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ออกเป็น 4 ระดับ คือ

5.1 ความรู้ความจำเกี่ยวกับการคิดคำนวณ (Computation) เป็นความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่เรียนมาแล้ว ซึ่งการวัดพฤติกรรมมี 3 ด้านคือ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์และนิยาม และด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการคิดคำนวณ

5.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความหมายตีความและขยายความในปัญหาใหม่ ๆ โดยนำความรู้ที่ได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ไปสัมพันธ์กับโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งการวัดพฤติกรรมมี 6 ด้าน คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับความคิดรวบยอด ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กฎและการสรุปอ้างอิง ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางคณิตศาสตร์ ด้านความสามารถในการแปลงส่วนประกอบของโจทย์ปัญหาจากรูปแบบหนึ่งไปอีกรูปแบบหนึ่ง ด้านความสามารถในการใช้หลักของเหตุและผลและด้านความสามารถในการอ่านและตีความโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์

5.3 การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ กฎ หลักการ ข้อเท็จจริง สูตร ทฤษฎีที่เรียนรู้อย่างเต็มที่ไปแก้ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นผลสำเร็จ การวัดพฤติกรรมมี 4 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ด้านความสามารถในการเปรียบเทียบ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและด้านความสามารถในการระลึกได้

5.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการพิจารณาส่วนสำคัญหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญและหาหลักการที่ส่วนสำคัญเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กัน การที่บุคคลมีความสามารถดังกล่าวมาแล้ว จะสามารถทำให้บุคคลนั้นสามารถแก้ปัญหาที่แปลกกว่าธรรมดา หรือโจทย์ปัญหาที่ไม่คุ้นเคยมาก่อนได้ พฤติกรรมนี้เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งการวัดพฤติกรรมมี 5 ด้านคือด้านความสามารถในการแก้ปัญหาที่ไม่เคยประสบมาก่อน ด้านความสามารถในการค้นหาความสัมพันธ์ ด้านความสามารถในการแสดงการพิสูจน์ ด้านความสามารถในการพิจารณาการพิสูจน์และด้านความสามารถในการกำหนดและหาความเที่ยงในการสรุป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสติปัญญาของนักเรียนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ผู้สอนสามารถประเมินได้หลังสอน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมกาสังเคราะห์และประเมินผลด้วย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3)

สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ประกอบด้วย

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการต่าง ๆ และสามารถใช้ในการดำเนินการในการแก้ปัญหาได้

มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและการแก้ปัญหาได้

มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจในระบบจำนวนและสามารถนำคุณสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้ได้

สาระที่ 2 การวัด

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด

มาตรฐาน ค 2.2 วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัดได้

มาตรฐาน ค 2.3 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดได้

สาระที่ 3 เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติได้

มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนึกภาพ (Visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (Spatial Reasoning) และการใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (Geometric Model) ในการแก้ปัญหาได้

สาระที่ 4 พีชคณิต

มาตรฐาน ค 4.1 อธิบายและวิเคราะห์แบบรูป (Pattern) ความสัมพันธ์และฟังก์ชันต่างๆ ได้

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟและแบบจำลองทางคณิตศาสตร์อื่น ๆ แทนสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหาได้

สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้

มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้

สาระที่ 6 ทักษะ / กระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 6.2 มีความสามารถในการให้เหตุผล

มาตรฐาน ค 6.3 มีความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมาย

ทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ

มาตรฐาน ค 6.4 มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ ได้

มาตรฐาน ค 6.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ มาตรฐาน ค 1.1 และมาตรฐาน ค 1.2 เรื่อง การบวกและการลบจำนวนที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 100,000 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ หลักการและวิธีการในการบวกและการลบจำนวน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1. การสอนคณิตศาสตร์

1.1 ความหมายของคณิตศาสตร์

ความหมายของคณิตศาสตร์ ความหมายของคำว่า คณิต แปลว่า การนับ การคำนวณ การงบประมาณ ดังนั้นวิชาคณิตศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยการคำนวณ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายคณิตศาสตร์ไว้ว่า เป็นวิชาที่ว่าด้วยการคำนวณ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, 214) ซึ่งเป็นคำที่มาจาก Mathematics หมายถึง สิ่งที่เรียนรู้หรือความรู้ คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผลความถูกต้องและความสมบูรณ์ในตนเอง

1.2 จุดมุ่งหมายในการสอนคณิตศาสตร์

ในการสอนคณิตศาสตร์นั้นครูต้องศึกษาจุดมุ่งหมายของการสอนให้เข้าใจ เพื่อให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, 108-110) กล่าวถึงผลจากการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ต้องการให้นักเรียนมีความรู้เข้าใจในเรื่อง ต่อไปนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบคณิตศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้ในสภาพแวดล้อมของตัวนักเรียนได้ ทั้งทางด้านสติปัญญาและกายภาพ

2. มีทักษะในการจัดการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณและสัมพันธ์กับรูปแบบของคณิตศาสตร์ที่มีประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของนักเรียน ทั้งด้านสติปัญญาและกายภาพ

3. ความสามารถในการใช้ภาษาคณิตศาสตร์สื่อสารในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบคณิตศาสตร์ที่มีประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของนักเรียน ทั้งด้านสติปัญญาและกายภาพ

จากจุดมุ่งหมายในการสอนคณิตศาสตร์ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การสอนคณิตศาสตร์ ต้องมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐาน มีทักษะในการคิดคำนวณ สามารถแก้ปัญหาได้ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ และสามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.3 หลักการสอนคณิตศาสตร์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ที่จะให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเป็นการสนองตอบความสนใจ ความต้องการของนักเรียนนั้น มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการและแนวทางในการสอนคณิตศาสตร์ไว้มากมาย อัมพร มาคะนอง (2546, 8-10) กล่าวไว้ดังนี้

1. สอนให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ หรือ ได้ความรู้ทางคณิตศาสตร์จากการคิด และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ใช้ความคิดและคำถามที่นักเรียนสงสัยเป็นประเด็นในการอภิปราย เพื่อให้ได้แนวคิดที่หลากหลายและนำไปสู่ข้อสรุป
2. สอนให้นักเรียนได้เห็น โครงสร้างทางคณิตศาสตร์ ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ เช่น ความสัมพันธ์ของคู่ลำดับและฟังก์ชัน ความสัมพันธ์ของรูปสี่เหลี่ยมชนิดต่างๆ
3. สอนโดยคำนึงว่าให้นักเรียนได้เรียนอะไร (What) และเรียนอย่างไร (How) นั่นคือ ต้องคำนึงถึงทั้งเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้
4. สอนจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมยากๆ ไปสู่นามธรรมที่ง่ายขึ้น หรือพอจะจินตนาการได้ง่ายขึ้น เช่น การใช้สื่อรูปธรรม อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม ทั้งนี้เนื่องจากมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์บางอย่างไม่สามารถหาสื่อมาอธิบายได้
5. จัดกิจกรรมการสอนโดยคำนึงถึงประสบการณ์ และความรู้พื้นฐานของนักเรียน
6. สอนโดยใช้การฝึกหัดให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และการฝึกทักษะเพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น
7. สอนเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะ การคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหา สามารถให้เหตุผล เชื่อมโยง สื่อสารและคิดอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและนำไปคิดต่อ
8. สอนให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคณิตศาสตร์กับการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

9. ผู้สอนควรศึกษาธรรมชาติ สักยภาพนักเรียน เพื่อจะได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนักเรียน

10. สอนให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียนคณิตศาสตร์ รู้สึกว่าคณิตศาสตร์ไม่ยากและมีความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรม

11. สังเกตและประเมินการเรียนรู้และความเข้าใจของนักเรียนขณะเรียนในห้อง โดยใช้คำถามสั้นๆ หรือพูดคุยกุศลกติ

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2545, 18-19) กล่าวถึงหลักการสอนคณิตศาสตร์ ดังนี้

1. ความพร้อม ก่อนจะสอนเรื่องใดก็ตามต้องดูความพร้อมตามวัยและวุฒิภาวะของเด็กว่าในวัยเช่นนี้ ควรเรียนรู้เรื่องอะไรบ้าง

2. ล้อมด้วยประสบการณ์ หมายถึง ในการสอนคณิตศาสตร์ควรใช้สิ่งที่นักเรียนเคยรู้จักเคยเห็นนำมาประกอบเป็นตัวอย่างหรือ โจทย์ เพื่อให้นักเรียนเห็นภาพและเชื่อมโยงความรู้ได้ง่าย ๆ

3. สืบสานจากสิ่งง่าย คือ ให้สอนจากสิ่งที้ง่าย ๆ เริ่มจากตัวอย่างง่าย ๆ ก่อน แล้วจึงค่อยๆเพิ่มความยากไปทีละน้อย

4. ให้เข้าใจในหลักการ จะสอนเนื้อหาใดควรให้นักเรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้ รู้ความเป็นมาในเรื่องนั้น

5. เชี่ยวชาญการฝึก วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาทักษะ เมื่อสอนหลักการและวิธีการแล้ว ต้องให้นักเรียนฝึกจากแบบฝึกหัดในบทเรียนหรือสร้างแบบฝึกเพิ่มเติมอีกก็ได้

6. สำนึกในการเป็นครู ต้องมีวิญญาณครู รักที่จะสอน รักในอาชีพ รักและเมตตาต่อศิษย์ทุกคน

7. รู้ถึงความแตกต่าง ต้องรู้จักเด็ก รู้ความแตกต่างของเด็กกว่าคนไหนเก่งหรืออ่อน เพื่อจะเลือกวิธีสอนได้ง่ายขึ้น

8. ทุกอย่างต้องให้กำลังใจ การให้กำลังใจแบบง่ายๆ เช่น การให้คำชมเชย การยกย่องในชั้นเรียน ฯลฯ

นอกจากครูผู้สอนจำเป็นต้องรู้หลักการสอนแล้ว ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะต้องเน้นย้ำให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น ในการเรียนคณิตศาสตร์การบวกและการลบ พื้นฐานต้องแม่นยำและรวดเร็ว สูตรคูณต้องแม่นยำ ฝึกคิดทบทวนอยู่เสมอ จำเทคนิคการคิดเลขเร็วและสามารถใช้ได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาหลักการสอนคณิตศาสตร์ที่ระบุไว้สรุปได้ว่า นอกจากครูผู้สอน จะรู้หลักการสอนที่ดีแล้ว ครูผู้สอนต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมด้านการคิดอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะด้านกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นการคิดขั้นสูงเป็นกระบวนการแก้ปัญหา เป็นเรื่องที่นักเรียนทำความเข้าใจได้ยากที่สุดและเน้นพฤติกรรมด้านความรู้เป็นจุดหมายที่สำคัญ ผู้สอนต้องศึกษาถึงหลักการสอน จิตวิทยาการเรียนรู้และเน้นย้ำข้อปฏิบัติในการเรียนและการเป็น นักคิดคณิตศาสตร์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

ปัญหาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นพื้นฐาน สำคัญของวิชาวิทยาศาสตร์ แต่ผลจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่า ยังมีปัญหาและ อุปสรรคที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาตนเองให้เกิดทักษะทางคณิตศาสตร์ตามที่หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ ซึ่งมีผู้ที่ได้ศึกษาถึงปัญหาของการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ดังนี้ สมวงษ์ แปลงประสพโชค (2552, 7-11) กล่าวว่า ผลการวิจัยโครงการศึกษาแนวโน้ม การจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ร่วมกับนานาชาติ ปี พ.ศ. 2550 (Trends in International Mathematics and Science Study 2007) หรือ TIMSS-2007 ซึ่งเป็นโครงการประเมินนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ.2547-2551 โดยมี 59 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย อิตาลี นอร์เวย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ไทย ฯลฯ และ 8 รัฐเข้าร่วม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมวิชาคณิตศาสตร์ ประเทศที่ได้คะแนนสูงสุด 5 ประเทศ ได้แก่ จีน ไทเป เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ฮองกง และญี่ปุ่น โดยประเทศไทยอยู่อันดับที่ 29 ได้ 441 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติที่กำหนดไว้ 500 คะแนน และในประเทศไทยเมื่อแยกตามสังกัดพบว่า โรงเรียนสาธิตในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (สกอ.) ได้คะแนนสูงสุด รองลงมาคือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน (สช.) และต่ำสุดคือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และยังพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีคะแนนอยู่ในระดับสูง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กจะมี คะแนนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนสาธิตและโรงเรียนเอกชนมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนของรัฐ และ โรงเรียนขนาดเล็กยังมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่มาก

จากการจัดสัมมนาครู อาจารย์หัวหน้าหมวดคณิตศาสตร์ นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จากสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 118 คน เมื่อเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2549 และสัมภาษณ์ความเห็นของคณาจารย์ใน 6 มหาวิทยาลัย ได้ข้อสรุปปัญหา

และแนวทางแก้ปัญหาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ไว้ดังนี้ (สมวงษ์ แปลงประสพโชค
สมเดช บุญประจักษ์และจรรยา ภูอุดม, 2549, 23-26)

1. ปัญหาสื่อการสอน

สื่อการสอนบางชนิดเป็นสื่อที่มีขนาดเล็ก ทำให้นักเรียนไม่มีส่วนร่วม
บางครั้งผู้บริหารเป็นผู้กำหนดการซื้อสื่อทำให้ได้สื่อที่ไม่ตรงความต้องการของครูและไม่น่าสนใจ
ครูไม่สามารถเลือกซื้อสื่อที่เหมาะสมตามที่ตนต้องการใช้ ขั้นตอนในการซื้อสื่อยุ่งยาก อีกทั้งขาด
งบประมาณในการซื้อสื่อ ครูไม่สามารถสร้างสื่อให้ตรงกับเนื้อหา ครูขาดความรู้ในการผลิตสื่อ
ไม่มีเวลาผลิตสื่อ สื่อมีน้อยไม่หลากหลาย ไม่ได้มาตรฐาน มีแค่เอกสาร ขาดเครื่องมือประกอบ
การใช้สื่อสำเร็จรูปที่เป็นเทคโนโลยี

แนวทางแก้ไข เนื้อหาบางเรื่องสามารถใช้สื่อของจริงสอน อาจให้ปฏิบัติ
กิจกรรมกลุ่มระดมสมอง ให้นักเรียนสร้างสื่อเอง ใช้การตั้งคำถาม ใช้สื่อรอบตัวในห้อง
จัดสถานการณ์บทบาทสมมติ ผลิตสื่อเองหรือนำสื่อเก่ามาปรับปรุงให้ดีขึ้น ปรับปรุงวิธีการซื้อ
และแหล่งที่ซื้อสื่อ

2. ปัญหาเกี่ยวกับครู

ครูตรวจงานนักเรียนไม่ทัน เวลาสอนน้อยเนื้อหาการสอนไม่ทัน บางชั่วโมง
สอนอยู่ในภาคบ่ายทำให้นักเรียนไม่สนใจ การพัฒนาผู้สอนทำได้ไม่ทั่วถึง ครูเตรียมการสอนไม่ดี
บางโรงเรียนมีผู้สอนหลายคนในวิชาเดียวกันสอนไม่สอดคล้องกัน นักเรียนที่มีความแตกต่างกันมาก
ทำให้สอนยาก ครูจบไม่ตรงสาขาวิชาเอก ครูไม่เข้าใจในเนื้อหา ครูขาดเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้
ครูไม่ชอบค้นคว้าหาความรู้ใหม่เพิ่มเติม ขาดความมั่นใจในการสอน ขาดความกระตือรือร้น ครูสอน
เร็วเกินไป บางคนไม่มีจิตสำนึกในความเป็นครู ครูขาดแรงเสริมไม่มีกำลังใจทำงาน ครูขาดจรรยาบรรณ
ครูไม่เอาใจใส่แก่นักเรียนเท่าที่ควร ครูสอนแบบดึงเครียด ครูมีอารมณ์ไม่คงที่ ครูคณิตศาสตร์ครู ใช้
วิธีการวัดผลไม่ตรงกับเนื้อหาหรือกิจกรรมที่สอน ครูชอบลาหยุด ครูออกข้อสอบในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง
กับเรื่องที่สอนและข้อสอบยาก ครูขาดการนิเทศระหว่างกันและกัน ครูสอนหลายวิชาทำให้ต้องเตรียม
การสอนมาก

แนวทางแก้ไข ครูต้องมีจิตวิทยาในการสอน ฝึกให้นักเรียนคิดเป็น ฝึกทักษะ
กระบวนการและฝึกให้ถอดบทเรียนในการแก้ปัญหาโดยไม่รู้ตัว ซึ่งให้เห็นความสำคัญของคณิตศาสตร์ว่า
นำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างไร ครูควรมีความอดทนในการแก้ปัญหาในการเรียนการสอน ควรมี
การพัฒนาครูในหลายๆ ด้าน จัดอบรมบ่อยๆ ในเรื่องเนื้อหา วิธีการสอน และการผลิตสื่อใช้เอง
สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ตัวครูต้องแม่นในเนื้อหาและมีวิธีการสอนที่หลากหลาย แล้วจะสามารถคิด
ผลิตสื่อการสอนที่เหมาะสมและจะสามารถแก้ปัญหาได้

3. ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน

นักเรียนหัวง่เล่น เกียจคร้าน ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ชอบเรียน ไม่ชอบคิด ชอบก่อความในห้อง ชอบลอกงานมาส่ง ความคิดสับสนสมาธิสั้น มีปัญหาสภาพจิตใจ และมาจากสภาพครอบครัวไม่ค่อยดี ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ ขาดอุปกรณ์ในการเรียน นักเรียนไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์ พื้นฐานการคิดคำนวณไม่ดี ภาระงานทางบ้านมาก ไม่มีสมาธิในการเรียนเนื่องจากจัดเวลาเรียนในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม ไม่กระตือรือร้นเนื่องมาจากการเปิดโอกาสให้สอบซ่อมในวิชาที่สอบตกได้หลายครั้งหรือตลอดเวลา นักเรียนขาดคุณธรรม

แนวทางแก้ไข ครูควรสร้างความเข้าใจ จัดกิจกรรมหลากหลายให้น่าสนใจ ให้กำลังใจ สร้างแรงจูงใจ แบ่งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนบ้าง สร้างเจตคติที่ดีให้แก่ นักเรียน โดยการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยสิ่งที่น่าสนใจให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของคณิตศาสตร์ ใช้วิธีการสอนหรือกระบวนการสอนที่เป็นขั้นตอนชัดเจน ให้ความรักความเข้าใจแก่นักเรียนเสมอทุก ๆ คน

4. ปัญหาความถนัดและสติปัญญาของนักเรียนต่างกัน

บางคนสมาธิสั้น ถ้าครูใช้วิธีสอนแบบเดียวจะไม่ประสบความสำเร็จ หลักสูตรอาจไม่สอดคล้องในทางปฏิบัติ ครูบางคนอาจได้รับการะงานที่นอกเหนือจากการสอนมากไป ไม่มีเวลาเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการสอนคณิตศาสตร์คือนักเรียนไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์

แนวทางแก้ไข ครูควรทำวิจัยแก้ปัญหาที่พบในชั้นเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล เพื่อแก้ปัญหาตั้งแต่เริ่มต้นก่อนที่จะสะสมมากขึ้น

5. ปัญหานักเรียนมีพื้นฐานคณิตศาสตร์บกพร่อง

สาเหตุจากครูผู้สอนไม่แม่นยำเนื้อหา จบไม่ตรงสาขาวิชาเอก เทคนิคการสอนไม่ดี หรือแม้กระทั่งคนที่จบตรงสาขาเองบางคนก็มีความรู้ดีแต่เทคนิคการสอนไม่ดี ทำให้นักเรียนที่ได้รับความรู้ไปอย่างบกพร่อง ทำให้ขาดความรู้หรือรู้ผิด ๆ สะสมมาเรื่อยจนทำให้ผลสัมฤทธิ์ต่ำ สื่อการสอนที่ใช้ยังไม่ชัดเจนพอทำให้ครูใช้สื่อบางอย่างแบบไม่รู้จริง

แนวทางการแก้ไข ฝึกให้ครูมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการสอน โดยจัดอบรมครูให้ทั่วถึงและสม่ำเสมอ ทำชุดการเรียนการสอนเพิ่มเติม อาจจะเป็นในลักษณะบทเรียนสำหรับเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือบทเรียนเสริมสำหรับเนื้อหาที่นักเรียนยังไม่เข้าใจหรือทำทุกเนื้อหาเตรียมไว้ เพราะนักเรียนมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นการฝึกอยู่เสมอ และชุดการสอนควรมีทั้งความยากง่ายหลายระดับ มีโจทย์ที่หลากหลาย ครูควรมีความรู้ดี มีเทคนิคการถ่ายทอดดี สามารถทำให้นักเรียนสนใจและรักในวิชาคณิตศาสตร์ ครูควรทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นและรักในตัวครูแล้วนักเรียน

จะรักในวิชาที่เรียน ครูควรวิเคราะห์และใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับ
กลุ่มนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน

6. ปัญหานักเรียนไม่สามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้กับชีวิตจริงได้

เกิดจากการเรียนแต่ทฤษฎีอย่างเดียว ไม่นำประสบการณ์ในชีวิตจริงมาใช้
ไม่นำสิ่งที่เรียนมาใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุด

แนวทางแก้ไข ครูต้องหาวิธีการให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง
เช่น การให้นักเรียนทำโครงการที่เป็นเรื่องของการบูรณาการคณิตศาสตร์มาใช้กับชีวิตจริง ในการจัด
การเรียนการสอนควรมีโจทย์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงให้ทำบ้าง หรืออาจจะนำเรื่องให้นักเรียน
แล้วให้ไปคิดว่าจะนำไปใช้กับชีวิตจริงได้อย่างไร ให้นักเรียนลองหาตัวอย่างสถานการณ์จำลอง
มาแก้ปัญหา หรือให้นักเรียนได้พบปัญหาจริงๆ ก็ได้ แล้วคิดว่าจะนำคณิตศาสตร์ไปแก้ปัญหา
ได้อย่างไร

7. ปัญหานักเรียนไม่ชอบคิดและแก้ปัญหา

เกิดจากนักเรียนไทยไม่ถูกปลูกฝังให้กล้าแสดงความคิด ทำให้กลัวผิด ครูสอน
แบบบอกอย่างเดียว ทำให้นักเรียนฟังอย่างเดียวแล้วลอกตามโดยไม่คิด นอกจากนี้ครูมักสอนแบบ
ถามตอบโดยให้พูดเติมคำตอบพร้อมกันทั้งชั้น ทำให้นักเรียนไม่ได้กระบวนการคิด นอกจากนี้
การวัดผลโดยใช้ข้อสอบปรนัยเป็นการเอื้อให้นักเรียนเฉาโดยไม่ได้อคิด ทุกสาเหตุสะสมกันทำใ้
นักเรียนไม่ชอบคิดและแก้ปัญหา

แนวทางแก้ไข จะต้องมิกิจกรรมที่หลากหลาย ไร่ความสนใจทำให้นักเรียน
อยากคิด เช่น ฝึกให้คิดสองคนหรือคิดเป็นกลุ่ม เน้นให้คิดเป็นกระบวนการแล้วจึงให้คิดเดี่ยว
หาโจทย์ที่หลากหลายหรือให้นักเรียนสร้างโจทย์เอง เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการคิดโดยใช้กิจกรรม
ที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน

8. ปัญหานักเรียนขาดการฝึกฝนและทบทวนด้วยตนเอง มักลอกการบ้าน

เกิดจากขาดการปลูกฝังความรับผิดชอบ ความมีคุณธรรมและจริยธรรม

แนวทางแก้ไข ครูต้องตรวจการบ้าน แก้ปัญหาไปที่ละราย อย่าปล่อยปะละ
เลย ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ดูแลอย่างทั่วถึงเช่น ดูว่าวันนี้มีการบ้านอะไร ช่วยคุมให้ทำการบ้าน
ปลูกฝังให้รับผิดชอบตั่งแต่นักเรียน มีความซื่อสัตย์ มีความขยัน ใ้แรงจูงใจภายในว่าอนาคต
ของเราขึ้นอยู่กับเราเอง ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจใ้สัมฤทธิ์ ครูต้องไม่เน้นคะแนนเป็นสำคัญ
เพราะนักเรียนจะไม่คิด จะฟังแต่นักเรียนเก่ง ให้นักเรียนลองคิดเองแล้วให้คะแนนใกล้เคียงกัน
ฝึกทักษะการเรียนรู้ไปเรื่อยๆ นักเรียนจะเกิดความมั่นใจสูงขึ้น

9. ปัญหาการเรียนไม่ชอบการคิดคำนวณ

เกิดจากนักเรียนไม่ชอบคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนไม่สอนให้เห็นเป็นรูปธรรม ให้ทำโจทย์ซับซ้อนทำให้นักเรียนฝังใจว่าคณิตศาสตร์ยาก น่าเบื่อ ให้ทำซ้ำซากจึงไม่อยากคิด

แนวทางแก้ไข ต้องทำให้คณิตศาสตร์เป็นเรื่องสนุกโดยอาจใช้เกม เพลง นำเทคโนโลยีมาช่วยสอน เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนการ์ตูน ใช้เครื่องคิดเลข บ้างในบางเรื่องที่มีตัวเลขมาก แต่ต้องเน้นให้นักเรียนมีทักษะการคิดก่อน สร้างกิจกรรมที่เร้าใจ นำเหตุการณ์ในปัจจุบันมาผูกเป็นเรื่องให้คิด ดูว่านักเรียนสนใจเรื่องใดก็นำมาเชื่อมโยง มีวิธีการเร้าใจ ทำกิจกรรมให้น่าสนใจ และสร้างสิ่งแวดล้อมให้กระตุ้นความสนใจของนักเรียน จัดให้มีการแข่งขันบ้าง มีรางวัลบ้าง การเลือกใช้กิจกรรมขึ้นอยู่กับเนื้อหาและกลุ่มนักเรียน

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2552, 29) ระบุว่า สาเหตุของปัญหาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ได้แก่

1. การขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์

ในปัจจุบันประเทศไทยขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ในระดับประถมศึกษาอย่างรุนแรง มีครูที่เรียนจบโดยตรงทางการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ไม่ถึงร้อยละ 5 นอกจากนั้นคนคิดกันเองยังไม่สนใจที่จะเรียนและประกอบอาชีพเป็นครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ครูที่ต้องสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนเกือบทั้งหมด เป็นครูที่ไม่ได้สนใจและรักการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มาก่อน ครูส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ดังนั้นเมื่อครูเหล่านี้จำเป็นต้องสอนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์จึงถ่ายทอดความรู้สึกไม่ชอบไปให้กับลูกศิษย์โดยไม่รู้ตัว ซึ่งเป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวง ในปัจจุบันพบว่านักเรียนยิ่งเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากขึ้นก็จะมีคามไม่ชอบวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากขึ้นเป็นเงาตามตัว ซึ่งเป็นสัญญาณอันตรายมาก และเนื่องจากครูเหล่านี้ไม่สนใจไม่ชอบวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นทุนเดิมมาก่อน จึงไม่สนใจติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการซึ่งเปลี่ยนแปลงเร็วมาก จนบางครั้งถึงขั้นขาดความรู้ ครูมีความรู้ไม่เพียงพอที่จะสอนวิชาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายก็มีปัญหารุนแรงเช่นเดียวกัน เนื่องจากมีสภาพการขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรุนแรง จึงต้องใช้ครูที่ไม่ได้เรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีโดยตรงมาทำการสอน

2. จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนมีมากเกินไป

มีโรงเรียนใหญ่ในเมืองจำนวนมากที่มีจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนมากเกินไป เช่น 50 คนต่อห้องเรียนหรือมากกว่า ซึ่งเกินวิสัยที่ครูจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะและ

กระบวนการได้ มีครูหลายคนพยายามจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร แต่ทำไประยะหนึ่งก็จะเกิดความท้อและเหนื่อยหน่าย ไม่สามารถดูแลให้คำปรึกษาและตรวจงานนักเรียนเป็นรายบุคคลได้เพราะนักเรียนมีจำนวนมากเกินไป จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของไทยอ่อนด้อยลงอย่างมาก

3. ระบบค่านิยมของสังคมที่มุ่งเรียนเพื่อสอบ

ในปัจจุบันถ้าสำรวจสอบถามนักเรียนและผู้ปกครองว่า เรียนวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์เพื่ออะไร คำตอบที่ได้คือเรียนไปเพื่อทำคะแนนให้ได้ดี และสามารถสอบเข้าเรียนต่อในโรงเรียนหรือสถาบันอุดมศึกษาในสาขาที่ต้องการได้ เมื่อนักเรียนและผู้ปกครองมีจุดมุ่งหมายในการเรียนเช่นนี้ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนก็จะมุ่งการเรียนเพื่อทำข้อสอบ การที่จะฝึกให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นไปได้อย่างยากมาก เพราะไม่ตรงกับวัตถุประสงค์หรือความต้องการของนักเรียน

4. กระบวนการวัดและประเมินผล

ในปัจจุบันการวัดและประเมินผล เน้นการสอบที่ดูเพียงคำตอบ ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อวิธีทำหรือกระบวนการคิด ส่วนใหญ่จะให้นักเรียนเขียนคำตอบหรือกาคำตอบในกระดาษคำตอบ โดยไม่ต้องแสดงวิธีทำ เมื่อกระบวนการวัดผลเป็นเช่นนี้ กระบวนการเรียนของนักเรียนก็จะมุ่งการหาคำตอบ โดยไม่เน้นกระบวนการคิดหรือกระบวนการแก้ปัญหา นี่เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้คุณภาพการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ของไทยไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

5. ระบบการศึกษาที่มีหลักสูตรเดียวใช้ทั่วประเทศ

ในปัจจุบันระบบการศึกษาของโรงเรียนมีหลักสูตรเดียวใช้ทั่วประเทศตั้งแต่เหนือจรดใต้ตะวันออกจรดตะวันตก และใช้กับนักเรียนทุกคน ทุกระดับสติปัญญา การจัดการเรียนการสอน จะจัดเป็นกลุ่มใหญ่โดยใช้แนวความคิดเชิงอุตสาหกรรมคือถือว่านักเรียนทุกคนมีพื้นฐานมาเท่ากัน มีระดับสติปัญญาเท่ากัน จึงใช้วิธีการสอนแบบเดียวกันเป็นกลุ่มใหญ่ ให้ความสำคัญในการเรียนเท่ากันและคาดหวังว่านักเรียนทุกคนจะต้องมีผลสัมฤทธิ์การเรียนเท่ากัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง นักเรียนเก่งบางคนจะต้องเรียนเหมือนกับนักเรียนปกติทั่ว ๆ ไป จึงไม่ได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพอย่างที่ควรจะเป็น ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนที่เรียนช้าก็ถูกคาดหวังว่าต้องเรียนเท่ากับนักเรียนปกติ ในที่สุดนักเรียนเหล่านี้จะไม่ได้เรียนรู้อะไรเลย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ปัญหาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านหลักสูตร ครู นักเรียน สื่อการเรียนการสอนเช่นเดียวกับที่ผู้วิจัยได้พบจากการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ คือ ปัญหาขาดสื่อการเรียนการสอน รวมทั้ง

นักเรียนยังขาดทักษะการแก้ปัญหา ขาดทักษะกระบวนการและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนต่ำมาก นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาได้ ปัญหาเหล่านี้อาจเนื่องมาจากครูขาดเทคนิควิธีการสอน ขาดสื่อการเรียนการสอน และจัดกระบวนการเรียนรู้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งหวังว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จะสามารถช่วยให้การเรียนการสอนคณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์น่าสนใจสำหรับนักเรียนอีกด้วย

ปัญหาการเรียนการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

การเรียนการสอนการแก้โจทย์ปัญหาเป็นเป้าหมายสูงสุดของการสอนคณิตศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ว่า ให้นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการบวก การลบ การคูณ การหาร ไปใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาต่างๆ ได้ การสอนการแก้โจทย์ปัญหา ควรเป็นกิจกรรมที่ครูและนักเรียนได้ดำเนินการร่วมกัน และครูควรให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนการแก้โจทย์ปัญหาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แต่จากสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน การเรียนการสอนการแก้โจทย์ปัญหายังไม่ประสบผลสำเร็จ ปัญหานี้เกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ครู นักเรียน หลักสูตรและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เป็นคำถามทางคณิตศาสตร์ เป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวกับปริมาณ ซึ่งปัญหานั้นจะใช้ภาษาเรื่องราวหรือคำพูดก็ได้ นักเรียนจะต้องวิเคราะห์ความหมายโจทย์มาเป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ก่อน ต้องมีการตัดสินใจ แล้วดำเนินการหาคำตอบจากการลงมือกระทำ โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ที่มีความสำคัญสำหรับนักเรียน เพราะเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานทางการเรียนรู้และมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน

กล่าวโดยสรุปว่า โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เป็นสถานการณ์หรือคำถามทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยข้อความหรือตัวเลข โดยให้นักเรียนเป็นผู้วิเคราะห์โจทย์ และวิเคราะห์โจทย์ให้เป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ก่อนแล้วจึงทำการคำนวณหาคำตอบ

1. ประเภทของโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

โพลยา (Polya, 1957, 16; อ้างถึงใน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2549, 229) กล่าวถึงประเภทของ โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ดังนี้

โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่นักเรียนพบหรือต้องแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนการสอน หากเป็นปัญหาที่กระตุ้นหรือตรงกับความสนใจของนักเรียน จะทำให้นักเรียนสนใจและ

มีความกระตือรือร้นต่อการแก้ปัญหา นั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องทราบถึงชนิดหรือประเภทของโจทย์ ปัญหาคณิตศาสตร์ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการสร้างโจทย์ปัญหาให้สอนนักเรียน โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ โจทย์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และ โจทย์ปัญหา สมมติเพื่อเสริมทักษะฝึกเชาว์และสมอง

2. องค์ประกอบที่ช่วยในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

โพลยา (Polya, 1957, 16 ; อ้างถึงใน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2549, 229) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ช่วยในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ดังนี้

สิ่งที่ปัญหาสำคัญสำหรับนักเรียนในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ คือ นักเรียนไม่ว่าควรจะเริ่มต้นแก้ปัญหานั้นอย่างไร เนื่องจากนักเรียนไม่เข้าใจปัญหา การที่นักเรียน จะมีความสามารถในการแก้ปัญหานั้นได้ นักเรียนควรต้องได้รับการฝึกฝนให้มีความรู้ ความสามารถ พื้นฐานและองค์ประกอบในด้านเจตคติที่จะช่วยเป็นพลังสำคัญในการแก้ปัญหานั้น ดังนี้

- 2.1 มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา มีความเข้าใจ มีมโนคติ และทักษะในเนื้อหา ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ
- 2.2 มีความสามารถในการอ่านการแปลความ วิเคราะห์และการขยายความ
- 2.3 มีความสามารถในการแปลงข้อความที่เป็นสัญลักษณ์ หรือแผนภาพ
- 2.4 มีความสามารถในการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างข้อมูลที่มีอยู่ กับประสบการณ์เก่า
- 2.5 มีความสามารถในการจัดระบบข้อมูล จัดลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ หารูปแบบและการหาข้อสรุป
- 2.6 ความใฝ่ใจใคร่รู้ มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น
- 2.7 มีความศรัทธา มีกำลังใจและมีความอดทนในการคิดแก้ปัญหา

3. อุปสรรคในการทำโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

โพลยา (Polya, 1957, 16 ; อ้างถึงใน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2549, 229) กล่าวถึง นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำโจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์ เนื่องจากอุปสรรคหลายประการ ดังนี้

- 3.1 นักเรียนไม่สามารถเข้าใจโจทย์ปัญหาทั้งหมดหรือบางส่วน เนื่องจาก ขาดประสบการณ์ และขาดความคิดรวบยอดในสภาพของโจทย์ปัญหา
- 3.2 นักเรียนมีความบกพร่องในการอ่านและทำความเข้าใจ เช่น ไม่เข้าใจว่า โจทย์กำหนดอะไรไว้ ไม่สามารถจดจำและจัดระบบสิ่งที่เขาได้อ่านมาและไม่สามารถจะอ่าน เพื่อหารายละเอียดของเนื้อหา

3.3 นักเรียนไม่สามารถคิดคำนวณได้ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่นักเรียนลืมวิธีทำหรือไม่เคยเรียนมาก่อน

3.4 นักเรียนขาดความเข้าใจในกระบวนการหรือวิธีการ เป็นผลทำให้นักเรียนหาคำตอบโดยวิธีเดาสุ่ม

3.5 นักเรียนขาดความรู้ในเรื่องความสำคัญ กฎเกณฑ์ สูตร เช่น ไม่ทราบว่าหนึ่งเมตรมีกี่เซนติเมตร หรือไม่ทราบสูตร

3.6 นักเรียนขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเขียนคำอธิบาย

3.7 นักเรียนไม่ทราบความสัมพันธ์เชิงปริมาณ วิเคราะห์ ทั้งนี้มีสาเหตุจากการเรียนรู้ศัพท์เพียงจำนวนจำกัด หรือขาดความเข้าใจในหลักเกณฑ์ต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างราคาขาย ต้นทุน กำไร ขาดทุน เป็นต้น

3.8 นักเรียนขาดความสนใจ เนื่องจากขาดความสามารถในการทำโจทย์ปัญหาซึ่งมีความยากหรือโจทย์ปัญหาไม่ดึงดูดใจและไม่ได้รับประโยชน์อะไรเป็นการตอบสนอง

3.9 นักเรียนขาดการฝึกฝนในการทำโจทย์ปัญหา

ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า นักเรียนประสบปัญหาไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้ เนื่องจากนักเรียนขาดประสบการณ์ในการแก้โจทย์ปัญหาอย่างถูกต้อง รวมทั้งขาดการฝึกฝนในการทำโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการวิเคราะห์ความหมายโจทย์ปัญหา จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องหาวิธีการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

4. ขั้นตอนในการสอนแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

การสอนแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องดำเนินการอย่างเป็นลำดับตามขั้นตอน เพื่อให้ให้นักเรียนมีความสามารถในการทำโจทย์ โพลยา (Polya, 1957, 17 ; อ้างถึงใน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2549, 229) กล่าวถึงขั้นตอนและกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา วิเคราะห์โจทย์ ทำความเข้าใจปัญหาให้ถ่องแท้ว่าโจทย์กำหนดอะไรให้บ้าง โจทย์ถามอะไร

ขั้นที่ 2 การวางแผนแก้ปัญหา หาคำตอบได้อย่างไร ใช้ข้อมูลใดบ้างพิจารณาสิ่งที่โจทย์ถามหาวิธีการที่จะใช้ในการแก้โจทย์ปัญหา โดยการอภิปรายร่วมกัน แจกแจงสิ่งที่จะสามารถนำมาช่วยแก้ปัญหานั้นจะนำไปสู่การเขียนประโยคสัญลักษณ์

ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผน ผู้แก้ปัญหาคำเนินการตามแผนโดยเริ่มตรวจสอบแต่ละขั้นของแผน ปรับปรุงแผน แล้วลงมือปฏิบัติจนสามารถหาคำตอบได้

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผลที่ได้หรือมองย้อนกลับ กล่าวคือ ผู้แก้ปัญหาสามารถตรวจสอบการดำเนินการแต่ละขั้นว่า คำตอบถูกต้องหรือไม่ คำตอบสมเหตุสมผลหรือไม่

จากขั้นตอนและกระบวนการข้างต้นสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ นักเรียนต้องอ่านโจทย์ วิเคราะห์ทำความเข้าใจโจทย์ เพื่อหาวิธีการและลงมือปฏิบัติในการหาคำตอบ โดยครูต้องพยายามช่วยให้นักเรียนเข้าใจโจทย์ปัญหานั้นเสียก่อน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด มีขั้นตอนในการคิด นักเรียนได้แก้โจทย์ปัญหาด้วยตนเอง พร้อมทั้งต้องตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้ สามารถนำวิธีการคิดวิเคราะห์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้สอน เพราะเป็นเครื่องมือในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ดังนี้

กรมวิชาการ (2545ก, 11) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นการจัดโปรแกรมการสอนของวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้า เพื่อการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ฉันทวุฒิ กิจรุ่งเรือง วัชรินทร์ เสถียรยานนท์และวัชนี เชาวดำรง (2545, 53) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นการเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด

รุจิรี ภู่อาระ (2545, 159) ให้ความหมายว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หมายถึง การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อใช้สอนวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียดชัดเจน มีกระบวนการหรือเทคนิคการสอน ที่สอดคล้องกับหลักสูตรและสาระวิชานั้นๆ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนด สนองความต้องการของนักเรียนและทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและคนอื่นสามารถนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนแทน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้

1. หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยหลักการแล้วจะอยู่ในรูปแบบบูรณาการและยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางดังที่ สำลี รักสุทธี (2544, 64) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการและชุดการสอนจัดทำขึ้นเพื่อสนองความสามารถ ความสนใจของนักเรียนเป็นสำคัญ

2. หลักการเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับครูผู้สอนมาก แม้ว่าครูผู้สอนจะสอนมานานแล้วก็ตาม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังมีความสำคัญ ประกอบกับการใช้สื่อหลายๆอย่างเสริมซึ่งกันและกันอย่างมีระบบมาใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้และกิจกรรม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเอกสารที่มุ่งให้นักเรียนและผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแข็งขันและได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างฉับพลัน อีกทั้งได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จ หรือการเสริมแรง มีการเรียนเป็นขั้นๆ ตามความสามารถของนักเรียน ดังนั้นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงจัดทำขึ้นมาโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ

4. หลักการวิเคราะห์ระบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องจัดทำขึ้นมาโดยอาศัยวิธีวิเคราะห์ระบบ มีการทดลองสอน ปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่น่าเชื่อถือได้ จึงนำออกไปใช้และเผยแพร่ กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นดำเนินได้อย่างมีความสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน

2. ความสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

โกวิทย์ ประวาลพฤกษ์ (2535, 5) ได้กล่าวสนับสนุนให้ครูทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า “คุณภาพการศึกษาของประเทศ ดูได้ที่แผนการจัดการเรียนรู้ของครู ”

ทวีศักดิ์ ไชยมาโย (2535, 4-5) ให้ความสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

1. ช่วยครูให้ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ในเรื่องหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดทำสื่อประกอบการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลอย่างละเอียดทุกแง่มุม

2. ช่วยให้เกิดการวางแผนวิธีสอนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะการทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการผสมผสานเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียน จากหลักสูตรกับหลักจิตวิทยาการศึกษา หรือนวัตกรรมเรียนใหม่ๆ ตลอดจนปัจจัยอำนวยความสะดวกของโรงเรียน และสภาพปัญหา ความสนใจ ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ช่วยให้ครูมีคู่มือที่ทำด้วยตนเองไว้ล่วงหน้า เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนสอดคล้องกับระยะเวลาและจำนวนคาบ นั่นคือสอนได้ครบถ้วนและทันเวลา

4. ทำให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ช่วยให้ครูสามารถวินิจฉัยจุดอ่อนของนักเรียนที่จะได้รับการแก้ไขและทราบจุดเด่นที่ควรได้รับการเสริมสร้างต่อไป นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูเห็นภาพการทำงานของตนเองได้เด่นชัดขึ้น

5. ครูผู้สอนสามารถใช้เป็นข้อมูลที่ต้องเกี่ยวข้องตรง เพื่อเสนอแนะแก่บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมวิชาการ ศึกษาพิเศษและผู้บริหาร เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6. ช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถทราบขั้นตอนกระบวนการต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู เพื่อการนิเทศติดตามและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ดิษฐ์ระจำเป็นไม่สามารถสอนด้วยตนเองได้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะใช้เป็นคู่มือแก่ผู้มาสอนแทนได้อย่างดี

8. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครู ที่แสดงว่างานสอนต้องได้รับการฝึกฝน จนชำนาญ มีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ มีเครื่องมือและเอกสารที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ

9. เป็นผลงานทางวิชาการอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความชำนาญพิเศษหรือความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำไปพัฒนางานในหน้าที่ และเสนอเลื่อนระดับให้สูงขึ้นได้

สุพล วังสินธุ์ (2536, 6) ได้ให้ความสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่เกิดจากการผสมผสานความรู้ และจิตวิทยาการศึกษา

2. ช่วยให้ครูมีคู่มือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้า ทำให้ครูมีความมั่นใจในกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย ส่งเสริมให้ครูใฝ่ศึกษาหาความรู้ทั้งหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล ใช้คู่มือสำหรับครูใช้สอนแทนได้ เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ต้องเกี่ยวข้องตรงมีประโยชน์ต่อการศึกษา เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงความชำนาญและเชี่ยวชาญของผู้จัดทำ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความสำเร็จของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า อำนวยความสะดวกสำหรับครูที่ไม่มีประสบการณ์ ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทนเมื่อดิษฐ์ระหรือลา ทำให้การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นแนวทางในการแนะนำหรือนิเทศการเรียนการสอน

3. ลักษณะแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้
สงวน ลักษณะ (2535, 46) กล่าวว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรมีกิจกรรม
การเรียนรู้ที่เข้าลักษณะ 4 ประการคือ

1. เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด
โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่นักเรียนดำเนินการเป็นไปตามความมุ่งหมาย

2. เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิด โอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ
หรือทำสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทของผู้บอกคำตอบ มาเป็นผู้คอยกระตุ้น
ด้วยคำถามหรือปัญหา ให้นักเรียนคิดแก้หรือหาแนวทาง ไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

3. เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้นักเรียนรับรู้
และนำกระบวนการ ไปใช้จริง

4. เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ ที่สามารถ
จัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูป ราคาสูง

สมนึก ภักทิษณี (2541, 5) ได้กล่าวถึง ลักษณะของแผนการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ที่ดีนั้นจะต้องทำตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เนื้อหาต้องเป็นรายคาบ หรือรายชั่วโมง โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่อง
และเขียนเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญพอสังเขป

2. ความคิดรวบยอด (Concept) หรือหลักการสำคัญ ต้องเขียนให้ตรงเนื้อหาที่จะสอน
ส่วนนี้ถือเป็นหัวใจของเรื่อง ครูต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาที่จะสอนจนเข้าใจอย่างถ่องแท้ จึงจะ
สามารถเขียนความคิดรวบยอดได้อย่างมีคุณภาพ

3. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ต้องเขียนให้สอดคล้องกลมกลืนกับความคิดรวบยอด
มิใช่เขียนจุดประสงค์ตามอำเภอใจหรือเขียนสอดคล้องเฉพาะเนื้อหาที่จะสอนเท่านั้นเพราะจะได้
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่เป็นเพียงพื้นฐานหรือเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ความจำเท่านั้น

4. กิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นนี้ควรลำดับขั้นตอนที่คาดว่าจะสอนจริงๆ โดยยึด
เทคนิควิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

5. สื่อที่ใช้ควรเลือกใช้หรือจัดทำให้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยยึดหลักที่ว่า
สื่อดังกล่าวต้องช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้ง่าย

6. การวัดผลต้องคำนึงถึงเนื้อหา ความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
และช่วงที่จะทำการวัดผล (วัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน) เพื่อตรวจสอบว่ากิจกรรม
การเรียนรู้ของครูบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

จากการศึกษาลักษณะของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สรุปได้ว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี จะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมมากที่สุด มีกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร โดยครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง และกระตุ้นให้นักเรียนประกอบกิจกรรมการเรียนรู้นั้นให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ประโยชน์ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง วัชรินทร์ เสถียรยานนท์และวัชรวิ เชาว์ดำรง (2545, 53) กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า ถ้าครูได้จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นในการจัดการเรียนรู้ นำข้อบกพร่องมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสอนในคราวต่อไป ซึ่งจะเกิดประโยชน์ดังนี้

1. เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
2. เพื่อให้จัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของนักเรียน
3. เพื่อให้สามารถเตรียมวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมก่อนทำการสอนจริง
4. เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการเรียนรู้
5. เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อกำหนดที่ค้นพบ
6. เพื่อให้ผู้อื่นสามารถสอนแทนได้ในกรณีจำเป็น
7. เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับการพิจารณาผลงานและคุณภาพในการปฏิบัติการสอน
8. เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพของครูผู้สอน

ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีประโยชน์ สามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์ และผู้อื่นสามารถนำไปใช้สอนแทนได้กรณีจำเป็น

5. ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีอิสระในการออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมีหลายรูปแบบและควรเลือกรูปแบบที่เห็นว่าสะดวกต่อการนำไปใช้ กรมวิชาการ (2545ก, 22) ได้สรุปขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เลือกรูปแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้มาพิจารณาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
2. ตั้งชื่อแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. กำหนดเวลา ระบุระดับชั้น

4. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้รายปี / รายภาค ที่เลือกไว้เขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา โดยยึดหลักการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ของ ลินน์ มอร์ริส (Lynn Morris) ที่ว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ต้องเขียนดังนี้

- 4.1 บรรยายจุดหมายปลายทางไม่ใช่วิธีการ
- 4.2 สะท้อนถึงระดับต่างๆ ของทักษะที่เกิด
- 4.3 ใช้คำกริยาที่เป็นรูปธรรมและใช้องค์ประกอบ 3 ส่วนตามแนว

ของโรเบิร์ต เมเจอร์ (Robert Mager) คือ พฤติกรรม สถานการณ์หรือเงื่อนไขและเกณฑ์

5. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้ว เฉพาะข้อสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ตามธรรมชาติวิชา

6. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้จะเป็นเนื้อหาใหม่ของมวลเนื้อหาที่กำหนดไว้ที่จำเป็นต้องสอน

7. กำหนดจุดประสงค์นำทางตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหานั้น

8. เลือกกิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม

9. เลือกสื่ออุปกรณ์ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ที่เลือกมา เช่น รูปภาพ บัตรคำ วิดีทัศน์

10. จัดทำลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงธรรมชาติวิชาตามจุดประสงค์นำทาง

11. กำหนดการวัดผลประเมินผล โดยวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งที่เกิดระหว่างเรียนตามจุดประสงค์นำทางและที่เกิดหลังการเรียนรู้ เมื่อจบแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การวัดหลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น ปฏิบัติจริง ทดสอบความรู้ ทำงานกลุ่ม

จากที่ระบุไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีอิสระในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีจุดประสงค์ เนื้อหา มีกิจกรรมและเทคนิคการสอนเหมาะสม สื่อการสอนและมีการวัดประเมินผล

6. รูปแบบของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาหรือผู้สอน ที่จะเลือกใช้รูปแบบที่คิดว่ามีความเหมาะสมและสะดวกต่อการนำไปใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่นิยมใช้โดยทั่วไป มีดังนี้

- 6.1 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยายหรือแบบเรียงหัวข้อ
- 6.2 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบตาราง
- 6.3 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบพิสดาร

สรุปได้ว่า รูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของหน่วยงานแล้วแต่ความเหมาะสม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล ก่อนนำไปใช้สอนต้องนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้บังคับบัญชาตรวจและแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากนั้นนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้สอนแล้ว ครูผู้สอนต้องบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำแผนไปปรับปรุงและใช้สอนในคราวต่อไป ในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันตามอัตราส่วนของความสามารถ

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

1. ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

นักวิชาการและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ดังนี้ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, 34) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่มทั้ง โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

กรมวิชาการ (2543, 85) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ว่าเป็นการจัด การเรียนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน โดยสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้กลุ่มได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

จันทร์ดา ดันติพงสานุรักษ์ (2543, 36-55) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยแต่ละคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ ตลอดจนการเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกรับผิดชอบต่อการเรียนรู้

ของตนเองและของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล หมายถึง ความสำเร็จของกลุ่มด้วย ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจึงมีลักษณะตรงกันข้ามกับการเรียนที่เน้นการแข่งขัน (Competitive Learning) และการเรียนตามลำพัง (Individualized Learning)

พิมพ์พันธ์ เคะคุปต์ (2544, 6) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง วิธีสอนแบบหนึ่ง โดยกำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานพร้อมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็ก โดยทุกคนมีความรับผิดชอบงานของตนเอง และงานส่วนรวมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันและกัน มีทักษะการทำงานกลุ่ม เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดความพอใจอันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มร่วมมือ

เชี่ยวชาญ เทพกุล (2545, 13) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีสอนวิธีหนึ่งโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ แบบละความสามารถ โดยสมาชิกในกลุ่มให้กำลังใจและช่วยกันในการทำงาน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้ทุกคนในกลุ่มบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ซึ่งเป็นการแข่งขันกับตนเองและกลุ่มอื่นอย่างสร้างสรรค์

สายสุนีย์ กลิ่นสุคนธ์ (2545, 25) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการเรียนวิธีหนึ่งที่กำหนดให้นักเรียนทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ กลุ่มละประมาณ 3-5 คน สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันระหว่างบุคคล มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันและมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ให้เห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่ม

สลาวิน (Slavin, 1987, 3 ; อ้างถึงใน สุลักษณ์ สุขแก้ว, 2549, 25) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยทั่วไปสมาชิกกลุ่มจะมีประมาณ 4 คน สมาชิกกลุ่มจะมีความสามารถต่างกัน โดยกำหนดให้นักเรียนเรียนเก่ง 1 คน เรียนปานกลาง 2 คน และเรียนอ่อน 1 คน การทดสอบผลการเรียนจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนแรกพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ตอนที่ 2 พิจารณาคะแนนสอบเป็นรายบุคคล เวลาทดสอบต่างคนต่างสอบ แต่เวลาเรียนต้องเรียนแบบร่วมมือกัน สมาชิกในกลุ่มจะรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับการสอนและช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

อาร์ทส์ท และนิวแมน (Aritzt and Newman, 1990, 448-449 ; อ้างถึงใน สุลักษณ์ สุขแก้ว, 2549, 25) ได้กล่าวถึง การเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นแนวทางที่เกี่ยวกับการที่นักเรียนทำการแก้ไขปัญหาาร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องระลึกอยู่เสมอว่าเขาเป็นส่วนสำคัญของกลุ่ม ความสำเร็จ

หรือความล้มเหลวของทุกคนในกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สมาชิกทุกคนต้องแสดงความคิดเห็น และช่วยเหลือให้เกิดการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหาครุมีบทบาทเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ จัดหาและชี้แนะ แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกันในกระบวนการเรียนรู้

จากความหมายของการเรียนแบบร่วมมือข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ ในการเรียนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ขอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนจะบรรลุถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกัน ความสำเร็จของตนเอง คือ ความสำเร็จของกลุ่มด้วย

2. องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในกลุ่ม แต่ละกลุ่มต้องปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ตามลักษณะองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งมีองค์ประกอบคล้ายๆกัน ดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2541, 38-39) และ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547, 110-111)

2.1 ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependence) หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น มีการแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลต่างๆ ในการทำงานทุกคนมีบทบาทหน้าที่และประสบความสำเร็จร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จด้วย สมาชิกทุกคนจะได้รับผลประโยชน์ หรือรางวัลผลงานกลุ่มโดยเท่าเทียมกัน เช่น ถ้าสมาชิกทุกคนช่วยกันทำให้กลุ่มได้คะแนนร้อยละ 80 แล้วสมาชิกแต่ละคนจะได้คะแนนพิเศษเพิ่มขึ้นอีก 5 คะแนนเป็นรางวัล เป็นต้น

2.2 การติดต่อปฏิสัมพันธ์โดยตรง (Face to Face Positive Interaction) เป็นการติดต่อสัมพันธ์กันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การอธิบายความรู้ใหม่ให้แก่เพื่อนในกลุ่มฟังเป็นลักษณะสำคัญของการติดต่อปฏิสัมพันธ์โดยตรงของการเรียนแบบร่วมมือ ดังนั้นจึงควรมีการแลกเปลี่ยนให้ข้อมูลย้อนกลับ เปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนวคิดใหม่ๆ เพื่อเลือกในสิ่งที่เหมาะสมที่สุด

2.3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล เป็นความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละบุคคล โดยการช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายกลุ่ม โดยที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความมั่นใจและพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล

2.4 การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Group Skills) ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ นักเรียนควรได้รับการฝึกทักษะในการสื่อสาร การเป็นผู้นำ การไว้วางใจผู้อื่น การตัดสินใจและการแก้ปัญหา ครูควรจัดสถานการณ์ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนหรือวิธีการที่ช่วยให้การดำเนินงานในกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือสมาชิกทุกคนต้องทำความเข้าใจในเป้าหมายของการทำงาน วางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ดำเนินงานตามแผนตลอดจนประเมินผลและปรับปรุงงาน

ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 5 องค์ประกอบต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในอันที่จะช่วยให้การเรียนรู้แบบร่วมมือดำเนินไปด้วยดี และบรรลุตามเป้าหมายที่กลุ่มกำหนด โดยเฉพาะทักษะทางสังคม ทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และกระบวนการกลุ่มซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกฝน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

3. รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ

รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นที่นิยมและแพร่หลายมากและที่นำมาใช้ในปัจจุบันมีหลายรูปแบบซึ่ง วัตินาพร ระจับทุกซ์ (2542, 34-40) ได้กล่าวถึง เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่นิยมใช้ มีดังนี้

1. เทคนิค Jigsaw เป็นเทคนิคแนวคิดอาศัยการต่อภาพ การสอนแบบนี้นักเรียนจะได้ศึกษาเพียงส่วนหนึ่งหรือหัวข้อย่อย นักเรียนศึกษาเป็นกลุ่มเนื้อหาย่อยเดียวกันกับเพื่อน และพร้อมที่จะกลับมาอธิบายหรือสอนเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม นิยมใช้กับเนื้อหาวิชาจากตำราเรียน เนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การบรรยาย เช่น สังคมศึกษา ภาษาไทย

2. เทคนิค TGT (Teams Games Tournament) เป็นเทคนิคที่เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน ได้ศึกษาประเด็นปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องเพียงคำตอบเดียว หรือคำตอบที่ถูกต้องชัดเจน ดังเช่น การคำนวณทางคณิตศาสตร์ การใช้ภาษา ภูมิศาสตร์ทักษะการใช้แผนที่และความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์

3. เทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) เป็นเทคนิคที่พัฒนาเพิ่มเติมมาจาก TGT ใช้ได้กับทุกวิชาและทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะทางสังคมเป็นสำคัญ

4. เทคนิค TAI (Team Assisted Individualization) เป็นเทคนิคที่ผสมผสานกลุ่มร่วมมือช่วยเหลือและการสอนรายบุคคลเข้าด้วยกัน โดยให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองลงมือกระทำ

ตามความสามารถของตนเองและส่งเสริมร่วมมือกันภายในกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กิจกรรมนี้เน้นการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลมากกว่าการเรียนรู้ลักษณะกลุ่ม นักเรียนทำงานในระดับความสามารถของตนเอง เมื่อทำงานในส่วนของตนเองสำเร็จจึงไปจับคู่หรือกลุ่มทำงาน

5. เทคนิค GI (Group Investigation) เป็นเทคนิคที่เน้นให้นักเรียนทำโครงการกลุ่มหรือทำงานที่ครูปอบหมายให้ โดยเน้นการศึกษาค้นคว้า สืบเสาะหาความรู้ในเรื่องที่สนใจร่วมกัน

6. เทคนิค LT (Learning Together) วิธีนี้จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson) เป็นผู้เสนอในปี ค.ศ. 1975 ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 เขาเรียกรูปแบบนี้ว่า วงกลมการเรียนรู้ (Circles of Learning) เทคนิคนี้กำหนดสถานการณ์และเงื่อนไขให้นักเรียนทำผลงานเป็นกลุ่ม นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเอกสาร การแบ่งงานที่เหมาะสมและเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการสอนเนื้อหาวิชาที่มีโจทย์ปัญหาการคำนวณ หรือฝึกในห้องปฏิบัติการ

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่กล่าวมา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ซึ่งเป็นเทคนิคที่พัฒนาเพิ่มเติมมาจาก TGT เพราะใช้ได้กับทุกวิชาและทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะทางสังคมของนักเรียนเป็นสำคัญ

4. ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนา ทั้งทางเจตคติ และค่านิยมในตัว of นักเรียน มีการนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวคิดที่หลากหลายระหว่างสมาชิกในกลุ่ม พัฒนาพฤติกรรม การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีเหตุผล รวมทั้งคุณลักษณะของนักเรียนให้รู้จักตนเองและเพิ่มคุณค่าของตนเอง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะมีผลต่อ นักเรียน ดังนี้

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542, 34-40) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา (Academic Learning)
2. มีทักษะทางสังคม (Social Skills)
3. รู้จักตนเองและตระหนักในคุณค่าของตนเอง (Self-esteem)

กรมวิชาการ (2543, 45-46) กล่าวถึง ประโยชน์ที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือสรุปได้ ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุกๆ คนร่วมมือกันในการทำงานของกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกันทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

2. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น และลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน

3. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักใช้เวลา ส่วนเด็กอ่อนเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

4. ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การระดมความคิด นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกันเพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดหาข้อมูล นำมาคิดวิเคราะห์และเกิดการตัดสินใจ

5. ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้นักเรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน

6. ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

จากการศึกษาประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อนักเรียน ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะการเรียนรู้แบบร่วมมือในห้องเรียนเป็นการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ช่วยพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

การสอนแบบร่วมมือตามแนวคิดของโรเบิร์ต สลาวิน (Robert Slavin) ได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลายและเทคนิคแรกที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเรียกว่า Student Teams Achievement Division (STAD) โดยสามารถนำ STAD มาใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบันได้ ซึ่งเหมาะสำหรับครูผู้สอนที่เลือกใช้รูปแบบเทคนิคการสอนแบบร่วมมือในระยะเริ่มแรก ในอันที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น โดยใช้หลักการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ (ทิศนา แชนมณี, 2551, 64)

1. หลักการ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีหลักการดังนี้

1.1 รางวัลหรือเป้าหมายกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องตั้งเป้าหมายไว้ โดยกระตุ้นให้นักเรียนมีความพยายามในการเรียนรู้มากขึ้น และพยายามปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม รางวัลที่กำหนดอาจเป็นสิ่งของ คำชมเชย ประกาศนียบัตร ฯลฯ

1.2 ความหมายของแต่ละบุคคลในกลุ่ม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นจะต้องวัดถึงความสามารถของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มว่าเข้าใจในบทเรียนมากน้อยเพียงใด ในการเรียนแต่ละครั้งต้องมั่นใจว่าสมาชิกทุกคนเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน เป้าหมายของกลุ่มจะประสบผลสำเร็จได้ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของทุกคนในกลุ่ม

1.3 โอกาสในการช่วยกลุ่มประสบผลสำเร็จเท่าเทียมกัน นักเรียนทุกคนในกลุ่มมีส่วนช่วยเหลือกลุ่มของตนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สำเร็จเท่าเทียมกันทั้งคนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเน้นให้นักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนร่วมมือกัน มีการช่วยเหลือกันและกัน กระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงออก

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545, 172-173) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมเนื้อหา ประกอบด้วย

1.1 การจัดเตรียมเนื้อหาสาระ ผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาสาระหรือเรื่องที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ เป็นเนื้อหาใหม่โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองรวมทั้งสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ หรือแหล่งเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน เป็นต้น

1.2 การจัดเตรียมแบบทดสอบย่อย เช่น ข้อทดสอบ กระดาษคำตอบ เกณฑ์การให้คะแนน เป็นต้น

2. ขั้นจัดทีม

ผู้สอนจัดทีมนักเรียน โดยให้คละกันทั้งเพศและความสามารถ ทีมละประมาณ 4-5 คน เช่น ทีมที่มีสมาชิก 5 คน อาจประกอบด้วยชาย 2 คน หญิง 3 คน เป็นคนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน อ่อน 2 คน เป็นต้น

3. ขั้นเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 ผู้สอนแนะวิธีการเรียนรู้

3.2 ทีมวางแผนการเรียนรู้ โดยแบ่งภาระหน้าที่กัน เช่น ผู้อ่าน ผู้หาคำตอบ ผู้สนับสนุน ผู้จดบันทึก ผู้ประเมิน เป็นต้น

3.3 สมาชิกในแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาสาระและทำกิจกรรมตามใบงานที่ผู้สอนกำหนดการเรียนรู้ โดยวิธีนี้เน้นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือกับทีมมากกว่าการแข่งขัน

3.4 นักเรียนหรือสมาชิกแต่ละกลุ่มประเมินเพื่อทบทวนความรู้ ความเข้าใจเนื้อหา

4. ขั้นทดสอบ

4.1 นักเรียนแต่ละคนทำการทดสอบย่อย เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนรู้จากข้อทดสอบของผู้สอน

4.2 ผู้สอนและนักเรียนอาจร่วมมือตรวจสอบผลการทดสอบของสมาชิกแต่ละคน

4.3 ทีมจัดทำคะแนนการพัฒนาของสมาชิกแต่ละคนและคะแนนการพัฒนาของกลุ่ม ดังตาราง 1

ตาราง 1 ตารางคะแนนการพัฒนา

ชื่อนักเรียน กลุ่ม.....	เรื่อง.....		
	คะแนนมาตรฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนการพัฒนา
	รวมคะแนน		
	คะแนนเฉลี่ย		
	เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง		

4.4 ให้แต่ละทีมนำคะแนนการพัฒนาของทีมไปเทียบกับเกณฑ์ดังตาราง 2 เพื่อหาระดับคะแนนการพัฒนา

ตาราง 2 เกณฑ์การคิดคะแนนการพัฒนา

คะแนนจากการทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
1. ได้คะแนนที่ต่ำกว่าคะแนนฐานมากกว่า 10 คะแนน	0
2. ได้คะแนนที่ต่ำกว่าคะแนนฐาน 1-10 คะแนน	10
3. ได้คะแนนเท่ากับหรือมากกว่าคะแนนฐาน 1-10 คะแนน	20
4. ได้คะแนนที่สูงกว่าคะแนนฐานมากกว่า 11 คะแนนขึ้นไป	30
5. ได้คะแนนเต็ม	30

5. ขั้นการรองรับผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียงของทีม เป็นการประกาศผลงานของทีมอยู่ในระดับคุณภาพใด รับรอง ยกย่อง ทีมที่มีคะแนนการพัฒนารูปแบบต่างๆ เช่น ปิดประกาศ ให้รางวัล ลงจดหมายข่าว ประกาศเสียงตามสาย เป็นต้น

จากการศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สรุปได้ ดังนี้ ก่อนดำเนินการจัดการเรียนการสอนต้องปฐมนิเทศนักเรียน เพื่อให้เข้าใจถึงหลักการ และรูปแบบการสอน ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการปฏิบัติงานของกลุ่ม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ มีกระบวนการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (ทิสนา เข้มมณี, 2551, 66- 67) และ (สุลัดดา ลอยฟ้า, 2536 ; อ้างถึงใน สายหยุด ผุยนวล, 2550, 24-30)

1. ขั้นนำเสนอบทเรียนค่อนักเรียนทั้งชั้น

เป็นการนำเสนอเนื้อหาของบทเรียนแก่นักเรียนในแต่ละชั่วโมงพร้อมกันทั้งชั้น โดยใช้คำถาม เกม ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาในแต่ละบทเรียนตามความเหมาะสมและมีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ โดยแบ่งออกเป็น ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป

2. ขั้นศึกษากลุ่มย่อย

ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละความสามารถ (เก่ง ปานกลาง และอ่อน) กลุ่มละ 4 - 5 คน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพศ และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านเรา หลังจากการสอนเนื้อหา ครูให้นักเรียนแยกทำงานเป็นกลุ่มเพื่อศึกษาตามบัตรงานหรือบัตรกิจกรรมที่ครูกำหนดให้ หน้าที่สำคัญของกลุ่มคือ การเตรียมสมาชิกของกลุ่มให้พร้อมที่จะทำแบบทดสอบให้ได้ดีกว่าคะแนนฐานของตนเอง สมาชิกในกลุ่มจะต้องทำได้ดีที่สุดเพื่อช่วยให้อันดับบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. ขั้นการทดสอบย่อย

หลังจากจัดการเรียนรู้ตามแผน 1 แผน 1 ชั่วโมง นักเรียนจะได้รับการทดสอบย่อย โดยให้นักเรียนต่างคนต่างทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการประเมินความรู้ที่นักเรียนเรียนมา แล้วนำผลคะแนนทดสอบย่อยนั้นไปคิดเป็นคะแนนการพัฒนารูปแบบของตนเองของกลุ่ม

4. ขั้นการหาคะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน

คะแนนพัฒนาการของนักเรียน จะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนทำงานหนักมากขึ้น ในการทดสอบแต่ละครั้งครูจะมีคะแนนฐาน (Base Score) ซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทดสอบย่อยที่ผ่านมาก่อนการใช้ STAD และคะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนที่หาได้จากความแตกต่างระหว่างคะแนนฐาน (คะแนนเฉลี่ย) ในการทดสอบย่อยหลังจากการเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD แต่คะแนนของกลุ่ม (Team Score) หาได้จากคะแนนเฉลี่ย โดยการรวมคะแนนพัฒนาการของนักเรียนทุกคน แล้วหารด้วยจำนวนสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่ม ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

4.1 เมื่อนักเรียนเริ่มเรียนในชั้นใหม่ อาจจะใช้เกรดเมื่อปีที่แล้วมาเป็นคะแนนฐาน โดยการเทียบเกรดกับคะแนนฐาน ดังตาราง 3

ตาราง 3 การคิดคำนวณฐานคะแนนของนักเรียนแต่ละคน

เกรดของผลการสอนเมื่อปีก่อนการใช้ STAD	คะแนนมาตรฐาน
A	90
A- หรือ B+	85
B	80
B- หรือ C+	75
C	70
C- หรือ D+	65
D	60
F	55

4.2 การใช้คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบย่อยที่ผ่านมาก่อนการใช้เทคนิค STAD มาเป็นคะแนนฐาน เช่น เด็กชายบดินทร์และเด็กหญิงสิริยา ได้คะแนนสอบย่อย 3 ครั้ง ก่อนการใช้เทคนิค STAD ดังนี้

	คะแนนที่ได้	คะแนนฐาน
เด็กชายบดินทร์	90 87 93	$\frac{90 + 87 + 93}{3} = \frac{270}{3} = 90$
เด็กหญิงสิริยา	83 77 80	$\frac{83 + 77 + 83}{3} = \frac{240}{3} = 80$

4.3 การคิดคำนวณความก้าวหน้าของแต่ละคนแต่ละทีม คะแนนความก้าวหน้าของสมาชิกแต่ละคนในทีม คิดคำนวณจากผลต่างระหว่างคะแนนของผลสอบย่อยกับคะแนนฐานของแต่ละคน

5. ทีมที่ได้รับการยกย่อง

จุดประสงค์หลักของทีมที่ได้รับการยกย่องคือ การปรับปรุงการเรียนเป็นรายบุคคล และกลุ่มเพื่อที่จะให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งแต่ละกลุ่มจะได้รับรางวัลตามเป้าหมายที่กำหนดเมื่อคะแนนการพัฒนาของกลุ่มสูงถึงเกณฑ์กำหนดไว้ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มอาจจะล้มเหลวหากไม่สามารถทำคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มพัฒนาได้โดยแบ่งเป็นกลุ่มระดับเก่ง กลุ่มระดับเก่งมากและกลุ่มระดับขอดีเยี่ยม เกณฑ์คะแนน ดังตาราง 4

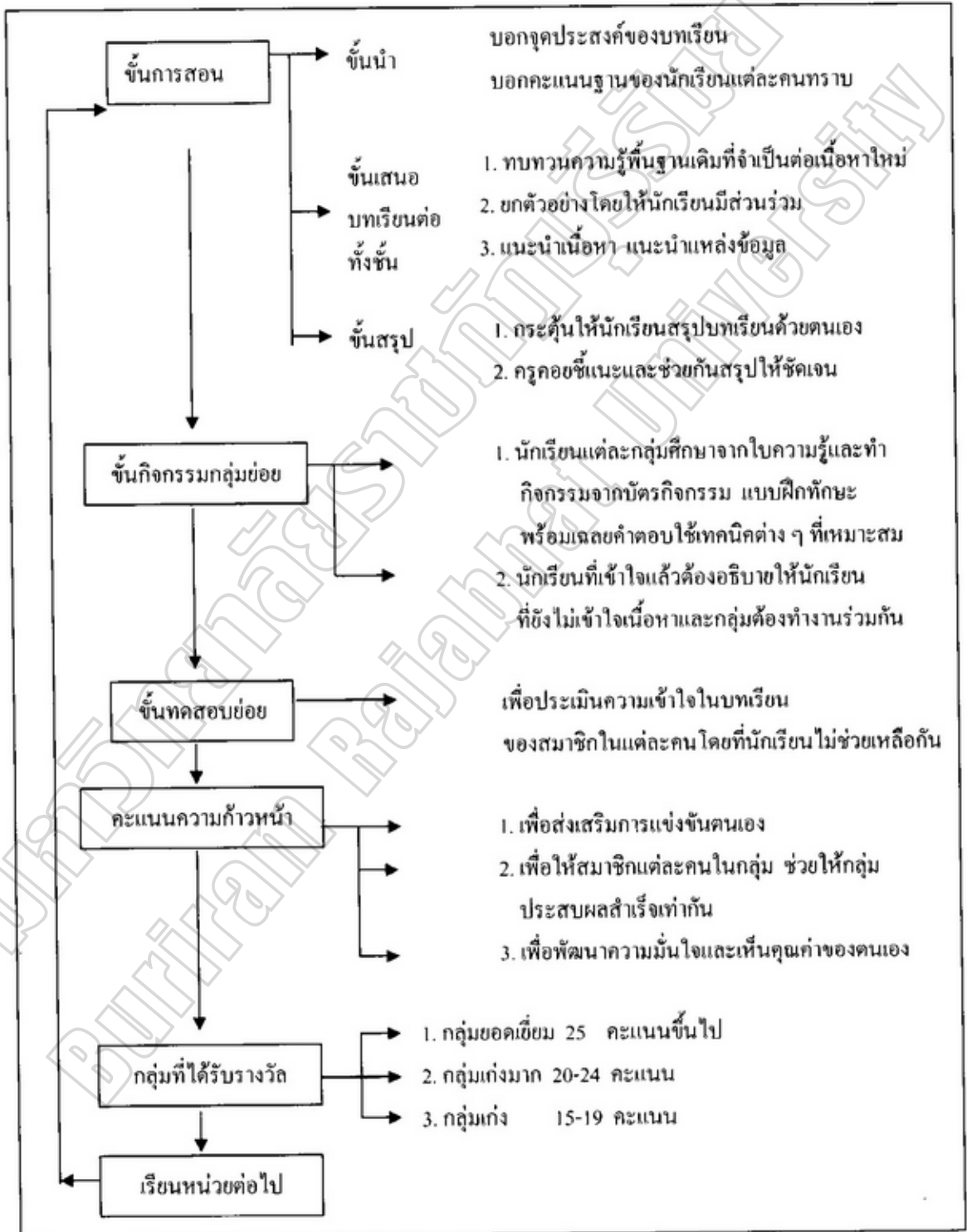
ตาราง 4 เกณฑ์การกำหนดคะแนนที่รับการยอมรับ

คะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยของกลุ่ม	ระดับ
15-19	เก่ง (Good Team)
20-24	เก่งมาก (Great Team)
25-30	ยอดเยี่ยม (Super Team)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน มาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละประมาณ 4 คน ที่มีระดับสติปัญญาและความสามารถแตกต่างกันเป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน โดยครูเป็นผู้กำหนดบทเรียนและงานของกลุ่ม ครูเป็นผู้สอนบทเรียนให้นักเรียนทั้งชั้น แล้วให้กลุ่มทำงานตามที่กำหนด นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน คนที่เรียนเก่งช่วยเหลือเพื่อน ๆ เวลาสอบทุกคนต่างทำข้อสอบของตนเอง แล้วครูจะนำคะแนนของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มมาคิดเป็นคะแนนของกลุ่ม และอาจจัดลำดับคะแนนของทุกกลุ่มแล้วปิดประกาศให้ทุกคนทราบ

สลาวิน (Slavin, 1987 ; อ้างถึงใน สุกัญณ์ สุขแก้ว, 2549, 34) ได้พัฒนาเทคนิค การเรียนรู้แบบร่วมมือเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

3. การเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

การเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545, 172-173) กล่าวถึงส่วนประกอบพื้นฐานของการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค STAD ที่สำคัญ 2 ส่วน ดังนี้

1. กลุ่มหรือทีม (Student Team) กลุ่มนักเรียนในการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD ในแต่ละกลุ่มหรือทีมจะมีสมาชิก 4-5 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูง ปานกลางและต่ำ นักเรียนที่มีผิวขาว ผิวดำ ต่างเพศ สมาชิกในแต่ละกลุ่มหรือทีมจะต้องร่วมมือกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียน เพื่อที่จะให้แต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาที่เรียน ในแต่ละกลุ่มหรือทีมจะต้องเตรียมสมาชิกในกลุ่มของตนให้พร้อมสำหรับการทดสอบรายบุคคล คะแนนที่แต่ละคนทำได้จะถูกแปลงให้เป็นคะแนนของกลุ่มโดยใช้ระบบกลุ่มสัมฤทธิ์ (Achievement Division) จากนั้นนำคะแนนที่ได้มารวมกับเพื่อนเป็นคะแนนของกลุ่มหรือทีมในแต่ละสัปดาห์จะมีการประกาศผลทีมที่ได้คะแนนสูงสุดในลักษณะของจดหมายข่าว (Newsletter) สมาชิกภายในกลุ่มหรือทีมจะร่วมมือกันในการทำงานเพื่อที่จะแข่งขันกับกลุ่มหรือทีมอื่น

2. กลุ่มสัมฤทธิ์ (Achievement Division) กลุ่มสัมฤทธิ์เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนทุกระดับความสามารถทางการเรียน สามารถที่จะทำคะแนนได้สูงสุดเต็มความสามารถของตนเองระบบกลุ่มสัมฤทธิ์จะเริ่มจากการนำคะแนนทดสอบของครั้งที่ผ่านมานักเรียนทุกคนมาเรียงลำดับจากคะแนนมากที่สุดไปหาน้อยสุด นักเรียนที่ทำคะแนนได้สูงสุด 6 คน จะถือว่าเป็นกลุ่มสัมฤทธิ์ที่ 1 (Division 1) นักเรียนที่ได้คะแนนรองลงไปอีก 6 คนจะถือว่าเป็นกลุ่มสัมฤทธิ์ที่ 2 (Division 2) เช่นนี้ไปเรื่อยๆ โดยนักเรียนที่ได้รับคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์จะได้รับคะแนนสำหรับกลุ่มหรือทีมของตนเท่ากับ 8 คะแนน นักเรียนที่ได้คะแนนเป็นอันดับสองของแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์จะได้รับคะแนนสำหรับกลุ่มหรือทีมของตนเท่ากับ 6 คะแนนส่วนนักเรียนที่ได้รับอันดับสามของแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์จะได้รับคะแนนสำหรับกลุ่มหรือทีมของตนเท่ากับ 4 คะแนน และนักเรียนที่ได้อันดับสี่ ห้าและหก ของแต่ละกลุ่มสัมฤทธิ์จะได้รับคะแนนสำหรับกลุ่มหรือทีมของตนเท่ากับ 2 คะแนน การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มสัมฤทธิ์นี้ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ก็จะแข่งขันกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงเช่นเดียวกัน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ก็จะแข่งขันกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำก็จะแข่งขันกันกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเช่นเดียวกัน วิธีการเช่นนี้จะพบว่านักเรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกันจะแข่งขันกันเท่านั้น การแข่งขันจะไม่ใช้การแข่งขันระหว่างนักเรียนทุกคนในห้องเดียวกัน ดังนั้นการนำระบบกลุ่มสัมฤทธิ์เข้ามาในการเรียนรู้จึงเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนในแต่ละระดับความสามารถได้ปฏิบัติกิจกรรมเต็มความสามารถของตนเอง

4. การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับการสอนคณิตศาสตร์

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1994, 235-237 ; อ้างถึงใน สุกฤษณ์ สุขแก้ว, 2549, 36) กล่าวถึงการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า ใช้ได้ดีกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนฝึกคิดทางคณิตศาสตร์ เข้าใจการเชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดและกระบวนการ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ ดังนี้

1. ความคิดรวบยอดและทักษะทางคณิตศาสตร์สามารถเรียนได้ดี ควรเป็นลักษณะที่นักเรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมมากกว่าที่จะเป็นเพียงผู้คอยรับความรู้ การมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแข็งขันจะเป็นสิ่งท้าทายสมองสำหรับนักเรียนทุกคนและการอยากรู้อยากเห็นจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายกับผู้อื่น
2. การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นการอาสาซึ่งกันและกัน การอภิปรายทางคณิตศาสตร์กับเพื่อนช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจอย่างชัดเจนว่าจะแก้ปัญหาได้ถูกต้องอย่างไร การอธิบายยุทธวิธีการแก้ปัญหา ให้เหตุผลและวิเคราะห์ปัญหากับเพื่อนจะทำให้เกิดการหยั่งรู้ (Insight) มีวิธีการให้เหตุผลระดับสูงและเกิดการเรียนรู้ระดับสูงในกลุ่มย่อย นักเรียนมีความสะดวกในการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากกว่าการอภิปรายร่วมกันทั้งชั้น
3. การเรียนรู้เป็นกลุ่ม เปิดโอกาสการสร้างความร่วมมือและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพซึ่งในรูปแบบของการแข่งขันและการเรียนรายบุคคล นักเรียนไม่มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์ปัญหา และการเลือกยุทธวิธีร่วมกับคนอื่น และในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลก็จะเป็นไปแบบไม่เต็มใจหรือให้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์
4. การร่วมมือส่งเสริมความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์มากกว่าการแข่งขันและการเรียนรายบุคคล การเรียนร่วมส่งเสริมการค้นพบ การเลือกใช้ยุทธวิธี การให้เหตุผลที่มีประสิทธิภาพ การสร้างแนวคิดใหม่ การถ่ายโยงยุทธวิธีทางคณิตศาสตร์และข้อเท็จจริงกับปัญหาย่อย ๆ ไปสู่รายบุคคล
5. การทำงานร่วมกัน นักเรียนจะเพิ่มความมั่นใจในความสามารถทางคณิตศาสตร์ของตน เป็นการสนับสนุนให้เกิดความพยายามในการเรียนรู้ความคิดรวบยอด กระบวนการและยุทธวิธีทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้นักเรียนที่ทำงานร่วมกันในกลุ่มมีแนวโน้มที่จะชอบและเห็นคุณค่าของแต่ละคน เห็นความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของคนอื่น มีความสัมพันธ์กันทางบวกระหว่างเพื่อน เกิดการเรียนรู้ในระดับสูง ตระหนักในคุณค่าของตนเองและเกิดการยอมรับความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหา

6. ในการเลือกรายวิชาเรียนและการเลือกอาชีพ เพื่อนมักจะมามีอิทธิพลสูงต่อนักเรียน นั่นคือมักจะเลือกตามเพื่อน หากนักเรียนบางคนในชั้นเลือกวิชาเรียนไม่เหมาะสม สถานการณ์ การเรียนร่วมจะช่วยพัฒนานักเรียนได้ นักเรียนมีแนวโน้มที่จะชอบและสนุกสนานกับการเรียน คณิตศาสตร์มากกว่าเดิม หากได้รับการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จที่เกิดจากการทำงาน ร่วมกันของนักเรียนในการแก้ปัญหา จะทำให้เกิดการเรียนรู้ความถี่รอบคอบและการวิเคราะห์ มากขึ้นซึ่งเป็นความรู้ที่จำเป็นในการอภิปราย อธิบาย การวางแผนในการเรียนรู้สถานการณ์ใหม่ เป็นการเพิ่มความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ การสนับสนุน การช่วยเหลือและเชื่อมโยงกัน ภายในกลุ่มแบบร่วมมือจะมีผลบวกต่อความสัมพันธ์ในกลุ่มต่อเจตคติเกี่ยวกับคณิตศาสตร์และ ความมั่นใจในตนเอง

กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นรูปแบบการสอนที่ใช้ได้ดีและเหมาะสม กับการสอนคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนสามารถพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือให้กับนักเรียนอย่างอิสระ ตามหลักการและสามารถพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ได้

5. บทบาทครูและนักเรียนในการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

เทคนิค STAD

ในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ผู้ที่เกี่ยวข้องคือ ครูและ นักเรียน การกำหนดบทบาทที่ชัดเจนจะช่วยให้ครูและนักเรียนรู้ว่าตนจะทำอะไรและอย่างไร ในทางปฏิบัติก็คือเครื่องวัดบทบาทของตนเอง จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพ ตามเป้าหมาย บทบาทครูและนักเรียนในการเรียนการสอนแบบร่วมมือ มีดังนี้ (สุถัดดา ลอยฟ้า, 2536 ; อ้างถึงใน สายหยุด ผุยนวล, 2550, 30-32)

1. บทบาทครู ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงบทบาทของตนเองอย่างเคร่งครัด ดังนี้

1.1 การเตรียมพร้อม ครูต้องเตรียมการให้พร้อมทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเอกสารประกอบการสอน นอกจากนั้น ยังหมายรวมถึง การเตรียมนักเรียนให้พร้อม ให้เข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้การดำเนินการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่เกิดการสะดุด การเตรียมบทเรียน และเนื้อหาย่อๆก็เป็นสิ่งที่ต้องเตรียมด้วย

1.2 การดำเนินการสอน ครูต้องทำการสอนเนื้อหาแก่นักเรียนทั้งชั้นอย่างเต็มที่ โดยใช้ดุลยพินิจเลือกรูปแบบหรือกลวิธีนำเสนออย่างเหมาะสม และพยายามใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนให้มาก

1.3 การให้ความช่วยเหลือ ครูจะต้องติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มและให้ความช่วยเหลือ เพื่อกลุ่มหรือบุคคลจะได้มีความก้าวหน้าทางการเรียนสูงขึ้น การช่วยเหลือของครูอาจทำได้หลายประการ เช่น การกระตุ้นนักเรียนเมื่อพบว่าสมาชิกคนใดในกลุ่มไม่มีการพัฒนาทางการเรียน หรือพัฒนาในอัตราที่ต่ำ ครูอาจจะกระตุ้นให้กลุ่มเร่งให้ความช่วยเหลือ หรือกระตุ้นให้นักเรียนคนนั้นเร่งพัฒนาตนเอง เพื่อช่วยกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ ครูอาจให้การเสริมแรงทุกครั้งที่นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน

1.4 การอธิบายหรือสอนเพิ่มเติม ในกรณีที่กลุ่มไม่สามารถสอนหรืออธิบายนิมิตหรือเนื้อหาวิชาที่เรียนให้เพื่อนเข้าใจได้ อาจขอความช่วยเหลือจากครูได้ในที่สุด ซึ่งครูจะได้ให้ความรู้หรือสอนเพิ่มเติมให้จนนักเรียนเข้าใจ

2. บทบาทนักเรียน นักเรียนที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมีบทบาทดังนี้ (สุลัดดา ลอยฟ้า, 2536 ; อ้างถึงใน สายหยุด ผุยนวล, 2550, 30-32)

2.1 ความตั้งใจในการเรียน นักเรียนจะต้องเข้าใจว่า ความรู้ความเข้าใจที่นักเรียนมีต่อบทเรียนนั้นจะทำให้กลุ่มมีโอกาสประสบความสำเร็จก้าวไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันได้ ดังนั้นนักเรียนจึงต้องมีความตั้งใจให้มากในการเรียนรู้เนื้อหาทั้งจากการศึกษาด้วยตนเองจากบัตรเนื้อหา

2.2 ความรับผิดชอบ สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มร่วมกัน นักเรียนจะต้องตระหนักว่า กลุ่มจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวก็อยู่ที่นักเรียนทุกคนในกลุ่ม

2.3 การช่วยเหลือ นักเรียนจะต้องให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง การเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนจะต้องร่วมมือกันมิใช่แข่งขันกัน การช่วยเหลือกันจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก ดังนั้นนักเรียนที่เข้าใจบทเรียนแล้ว จะต้องช่วยสอนหรืออธิบายในเพื่อนในกลุ่มเข้าใจด้วย

2.4 การยอมรับซึ่งกันและกัน นักเรียนไม่ควรคิดว่าตนเองเก่งจึงทำให้กลุ่มก้าวหน้า แต่นักเรียนต้องตระหนักว่านักเรียนในกลุ่มที่เรียนอ่อนก็สามารถทำให้กลุ่มก้าวหน้าได้ หากนักเรียนที่เรียนอ่อน ทำแบบทดสอบได้ถึงเกณฑ์ที่จะได้คะแนนความก้าวหน้า ถึงแม้ว่าคะแนนสอบของนักเรียนที่เรียนอ่อนจะได้น้อยกว่าคะแนนของเพื่อนคนอื่นในกลุ่ม แต่ก็ไม่ใช่ข้อยกเว้นเพราะในการเรียนแบบร่วมมือจะไม่มีการแข่งขันกันกับผู้อื่น หากแต่จะต้องทำการแข่งขันกับตนเองเท่านั้น ดังนั้นสมาชิกทุกคนจะต้องยอมรับความสามารถของกันและกัน

2.5 ความยึดเหนี่ยวภายในกลุ่ม นักเรียนทุกคนในกลุ่มควรมีความรักและศรัทธาซึ่งกันและกัน ควรมีการเสริมแรงแก่กัน เพื่อให้กำลังใจ ควรกล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนในกลุ่มสามารถทำคะแนนความก้าวหน้าได้

จากบทบาทครูและบทบาทนักเรียนที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ครูและนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ โดยครูมีหน้าที่กำกับ ติดตามและดูแลให้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ส่วนนักเรียนก็จะทำหน้าที่และบทบาทของตนโดยเน้นกิจกรรมที่ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนๆ ในกลุ่ม นักเรียนจะร่วมมือกัน ทำกิจกรรม กำหนดเป้าหมายของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้และวัสดุอุปกรณ์ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ดูแลกันและช่วยกันทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมให้ทันเวลา

6. บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

เพื่อให้การเรียนการสอนตามรูปแบบร่วมมือเทคนิค STAD ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และประสบผลสำเร็จได้ ครูควรสร้างบรรยากาศในการเรียนให้เป็นไปในเชิงบวกและสร้างสรรค์ บรรยากาศในการเรียนการสอนที่ควรคำนึงถึง มีดังนี้ (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2541, 34-35)

1. บรรยากาศแห่งความร่วมมือ ต้องมีการร่วมมือกันในทุกๆด้าน เพราะนักเรียนมีเป้าหมายร่วมกัน การร่วมมือและการช่วยเหลือกันจะต้องมีในทุกชั้นทุกตอนของการเรียนรู้ นับตั้งแต่การเรียนรู้โมติ หลักการตลอดจนการแก้ปัญหาต่างๆ

2. บรรยากาศแห่งความรับผิดชอบ ต้องมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อกลุ่ม เพราะความรับผิดชอบทั้งสองส่วนนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งและเป็นที่ยอมรับว่ากลุ่มจะประสบผลสำเร็จได้ ก็เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มประสบความสำเร็จก่อน

3. บรรยากาศแห่งการยอมรับ ทุกคนจะต้องยอมรับซึ่งกันและกันเพราะนักเรียนต่างต้องตระหนักว่า ไม่ว่าจะป็นนักเรียนเก่ง ปานกลางหรืออ่อน ก็มีโอกาช่วยกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จได้เท่าเทียมกัน นอกจากการยอมรับผู้อื่นแล้ว ควรมีการยอมรับตนเองด้วยเพราะตนเองก็มีส่วนทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับผู้อื่น

4. บรรยากาศแห่งการส่งเสริม สมาชิกทุกคนจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่แข่งขันกัน เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จควรแสดงความยินดี ควรให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การกล่าวคำชมเชยต่อเพื่อนหรือการปลอบโยนเมื่อเพื่อนล้มเหลวนับเป็นการแสดงออกถึงบรรยากาศแห่งการส่งเสริมซึ่งกันและกัน

5. บรรยากาศแห่งความอิสระ ครูควรให้อิสระแก่นักเรียน ในการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนการศึกษาด้วยตนเอง ครูไม่ควรเข้าไปใกล้ชิดกับกลุ่มมากเกินไป เพราะจะทำให้นักเรียนเกิดความอึดอัด ไม่กล้าพูด ไม่กล้าถาม ไม่กล้าอธิบาย ครูควรดูแลอยู่ห่างๆ

ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า บรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ครูผู้สอนและนักเรียนต่างก็มีส่วนสำคัญ โดยนักเรียนต้องร่วมมือกันในทุกๆด้าน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อกลุ่ม นักเรียนทุกคนต้องยอมรับและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ครูผู้สอนควรให้อิสระนักเรียนในการเรียนรู้และศึกษาด้วยตนเอง ครูควรสร้างบรรยากาศเชิงบวก และสร้างสรรค์ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน

ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนใด ๆ มีกระบวนการที่สำคัญ ๆ อยู่ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Reasonal Approach) และขั้นตอนในการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) ทั้งสองวิธีนี้ควรทำควบคู่กันไป จึงจะมั่นใจได้ว่าสื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพจะเป็นที่ยอมรับได้ (เผชิญ กิจระการ, 2544, 45-82)

1. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Reasonal Approach) กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพ โดยใช้หลักของความรู้และเหตุผลในการตัดสินคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Experts) เป็นผู้พิจารณาตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Usability)

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) วิธีการนี้จะนำสื่อไปทดลองกับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะ เป็นต้น ส่วนมากใช้วิธีการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีนี้ ประสิทธิภาพส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียนระหว่างเรียนหรือแบบทดสอบย่อยโดยแสดงค่าเป็นตัวเลข 2 ตัวเช่น $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 85/85$, $E_1/E_2 = 90/90$ เป็นต้น เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีความหมายแตกต่างกันหลายลักษณะ ดังตัวอย่าง $E_1/E_2 = 80/80$ ดังนี้

2.1 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือนักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือว่าเป็นประสิทธิภาพของผลลัพธ์

2.2 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนครั้งนั้นได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80

2.3 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยเทียบคะแนนก่อนเรียน

2.4 เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อถูกมีจำนวนร้อยละ 80 ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดมีจำนวนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่า ข้อไม่มีประสิทธิภาพและชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีข้อบกพร่อง

การกำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับว่าสื่อหรือنواتกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ คือ ด้านความรู้ความจำ E_1/E_2 มีค่า 80/80 ขึ้นไป ด้านทักษะปฏิบัติ E_1/E_2 มีค่า 70/70 ขึ้นไป โดยที่ค่า E_1/E_2 ต้องไม่แตกต่างกันเกินกว่าร้อยละ 5 (กรมวิชาการ, 2545ก, 64)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า เกณฑ์การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้หาประสิทธิภาพของเครื่องมือโดยใช้วิธีการทั้ง 2 วิธี คือวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล โดยใช้หลักของความรู้และเหตุผลในการตัดสินใจคุณค่าของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตัดสินใจค่า ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสม ในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ และใช้วิธีหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ โดยจะนำไปทดลองกับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เกณฑ์ที่กำหนดคือ 75/75

ตัวเลข 75 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 ถือว่าเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ

ตัวเลข 75 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 ถือว่าเป็นประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ความพึงพอใจ (Satisfaction)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ ครูควรคำนึงถึง การจัดบรรยากาศ สถานการณ์ จัดสื่ออุปกรณ์ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจและแรงจูงใจของนักเรียน ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุขจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ความพึงพอใจถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การที่เราเกิดความพึงพอใจก็จะเกิดความรัก ความผูกพัน กระตือรือร้น มุ่งมั่น ทุ่มเทความสามารถของตนเพื่อความสำเร็จของงานอย่างเต็มที่

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตได้จากการแสดงออกที่ค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดความพึงพอใจโดยตรง แต่สามารถวัดได้โดยทางอ้อม การวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นและการแสดงความคิดเห็นนั้น จะตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง จึงสามารถวัดความพึงพอใจนั้นได้ พงนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กล่าวไว้ว่า “พึง” เป็นคำช่วยกริยาอื่น หมายความว่า “ควร” เช่น พึงใจ หมายความว่า พอใจ ชอบใจ และคำว่า “พอ” หมายความว่า เท่าที่ต้องการ ควรแก่ความต้องการ เต็มเท่าที่ต้องการ เต็มความต้องการ เมื่อนำคำสองคำมาผสมกัน “พึงพอใจ” หมายถึง ชอบใจ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอื่น ๆ ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ดังนี้

วิรุฬ พรรณเทวี (2542, 14) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะคาดหมายกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดี จะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจว่าจะมีมากหรือน้อย

กุนด์ลาชและเริค (Gundlach and Reic, 1992, 35-50) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลจากการได้พบปะกับพฤติกรรมการให้สิ่งต่าง ๆ เป็นระดับความพึงพอใจของบุคคลที่เกิดจากการได้รับสิ่งต่าง ๆ ว่าหลังจากได้รับสิ่งนั้นแล้วสามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหารวมทั้งลดปัญหาและทำให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจมากน้อยเพียงใด

คอปเลอร์ (Kotler, 1997, 40) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้คุณค่าที่ได้รับจากบริการกับความคาดหวังของแต่ละบุคคลก่อนที่จะใช้หรือรับบริการนั้น ๆ

จากความหมายของความพึงพอใจที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ซึ่งจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะคาดหมายกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมาก เมื่อได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมที่ปฏิบัติ

โนเชิงบวก ทำให้การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้บรรลุผลหรือเป้าหมายในการเรียนรู้

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

มาสโลว์ (Maslow, 1970, 66-70) นักจิตวิทยาชาวอังกฤษ ได้เสนอทฤษฎีความต้องการตามลำดับ โดยมีสาระสำคัญคือ มนุษย์จะมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด トラบใดที่ยังมีชีวิตอยู่และความต้องการของคนจะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญ โดยมนุษย์จะเกิดความต้องการในระดับต้นก่อน เมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว มนุษย์จะเกิดความต้องการในลำดับที่สูงขึ้นมา ซึ่งความต้องการของมนุษย์จะเป็นตัวผลักดันให้มนุษย์ทำสิ่งต่าง ๆ ลงไปเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการนั้นมา มาสโลว์ (Maslow) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ลำดับขั้น คือ

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มนุษย์จะขาดมิได้ ได้แก่ ความต้องการด้านสรีระ ความต้องการด้านปัจจัยสี่ เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) หมายถึง ความมั่นคงปลอดภัย ทั้งทางด้านร่างกาย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การได้รับความปลอดภัยจากสิ่งต่าง ๆ รอบด้าน
3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมและได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน
4. ความต้องการการยกย่องนับถือ (Esteem Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะมีชื่อเสียงเกียรติยศ ได้รับการเคารพยกย่องในสังคม ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ยอมรับในความรู้ความสามารถ
5. ความต้องการที่จะประจักษ์ในตนเอง (Self Actualization) หมายถึง ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสมหวังในชีวิตที่อยากทำอยากเป็นสิ่งที่ตนหวังไว้ ฝันไว้ ได้ทำอะไรตามที่ตนเองต้องการจะทำ และมีความสุขกับสิ่งที่ตนเองต้องการทำ

สก็อต (Scott, 1997, 124) ได้เสนอแนวคิดในเรื่องแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติการ มีลักษณะดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำงาน
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ได้ผลในการจงใจภายใน เป้าหมายของงานต้องมีลักษณะ ดังนี้

- 3.1 คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย
- 3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง
- 3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

กล่าวโดยสรุปว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ซึ่งจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าตรงกับความต้องการหรือไม่อย่างไร ซึ่งความต้องการจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศและสถานการณ์รวมทั้งสื่ออุปกรณ์การเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ หากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับความต้องการของนักเรียน นักเรียนก็จะเกิดความรู้สึกรัก ชื่นชอบมีเจตคติที่ดีและมีความสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

การทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยในประเทศ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ดังต่อไปนี้

จันทิพา สุริยนต์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่านักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านหมด
- 2) รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น 3) นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีความรู้สึกภูมิใจและมั่นใจในตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น ทำให้นักเรียนมีความคุ้นเคยกัน 4) นักเรียนให้ความสนใจกับเพื่อนที่เรียนอ่อนในกลุ่มทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ มีทักษะการทำงานกลุ่ม มีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

อัญชญา โพธิพลกร (2545, 131-132) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาชุดการเรียนคณิตศาสตร์ที่เน้นทักษะในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นต่อชุดการเรียน ผลการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนคณิตศาสตร์ที่เน้นทักษะในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียน และความคิดเห็นต่อการเรียนสูงกว่าก่อนได้รับการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำดี ชินานา (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาผลการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่าการใช้ชุดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยพัฒนาผลการเรียนให้ดีขึ้นและส่งผลให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม มีความรับผิดชอบ และตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารครูผู้สอนสมควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริม และนำไปใช้จัดการเรียนการสอนต่อไป

รุ่งทิwa ควรรวม (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนคณิตศาสตร์ ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ขั้นก่อนการเรียนรู้ ขั้นดำเนินการเรียน และขั้นก่อนสอบรวม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในส่วนประสิทธิภาพพบว่าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีดัชนี 90.92/88.69 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ด้านปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มพบว่า นักเรียนที่เรียนตามรูปแบบการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มระดับดี และเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ระดับดี นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประสิทธิผลดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีค่าเท่ากับ 0.81 สรุปได้ว่ารูปแบบการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

พูนศรี อภรณ์รัตน์ (2548, 182-183) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน นักเรียนเห็นด้วยในระดับมากโดยมีความคิดเห็นว่า ชอบกิจกรรมการแข่งขันและทำแบบทดสอบย่อย ต้องการให้มีกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันในวิชาอื่นๆ อีก เพราะได้ช่วยกันทำงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียน 4) พฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่มของนักเรียนอยู่ในระดับดี โดยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่องานในกลุ่ม แสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม และยกย่องให้กำลังใจ

แคลทเลีย ใจมูล (2549, 51-52) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิค STAD พบว่าการทดสอบหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.90 คิดเป็นร้อยละ 83.00 สูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้คือร้อยละ 60 และ 3) เจตคติของนักเรียนต่อการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เรียนโดยใช้เทคนิค STAD เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วิธีเรียนมีส่วนช่วยพัฒนาสติปัญญาในการคิดคำนวณ รองลงมาคือวิธีเรียนส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผลและวิธีเรียนส่งเสริมให้เกิดความพยายามและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม

ปาริชาติ สมใจ (2549, 97-98) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกลุ่มผลสัมฤทธิ์ STAD ร่วมกับเทคนิคการสอนที่ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เน้นการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ ช่วยพัฒนาสติปัญญาและทักษะทางสังคม K-W-D-L (What We Know - What We Want to Know - What We Do to Find out - What We Learned) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเรียนรู้เรื่อง โจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกลุ่มผลสัมฤทธิ์ STAD ร่วมกับเทคนิค K-W-D-L แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพูดชมเชยให้กำลังใจเพื่อนอยู่ในอันดับ 1 รองลงมาคือ การร่วมเสนอแนวคิดและปฏิบัติด้วยความเต็มใจ การยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนและการพูดคุยสนับสนุนซึ่งกันและกันตามลำดับ และ 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกลุ่มผลสัมฤทธิ์ STAD ร่วมกับเทคนิค K-W-D-L โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

สุลักษณ์ สุขแก้ว (2549, 80-83) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการจัดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

มีประสิทธิภาพ 83.80 / 81.40 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80 / 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มากกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในระดับมากต่อกิจกรรมการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สายหยุด หุชนวล (2550, 58-60) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวกและการลบจำนวนนับที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 100,000 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ มีทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความสามัคคี ความรับผิดชอบและตระหนักในคุณค่าของตนเองและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 75.17 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 20 คน จากจำนวนนักเรียน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 83.83 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด

จากการศึกษาวิจัยในประเทศ สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ พัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน ได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น นักเรียนมีความคุ้นเคยกัน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อเกิดความสามัคคีและตระหนักในคุณค่าของตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ยังพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนในการคิดคำนวณ คิดอย่างมีเหตุผล นักเรียนเกิดความพยายามและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนรู้สึกชื่นชอบ มีความสุขสนุกสนาน และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้นตามไปด้วย ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนส่งเสริม และครูผู้สอนต้องนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ไปจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

การทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่างประเทศ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ดังต่อไปนี้

อาร์มสตรอง (Armstrong, 1998, Abstract) ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลการเรียนรู้แบบร่วมมือในการจัดกลุ่มนักเรียนโดยยึดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นทีม (STAD) ได้ทำการศึกษา กับนักเรียน 47 คน ที่เรียนอยู่ในเกรด 12 ที่ได้รับการสอนแบบดั้งเดิมโดยใช้ตำราเรียน การอธิบาย การบรรยาย เอกสารประกอบการเรียน กับการสอนแบบกลุ่มร่วมมือจัดกลุ่มโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการสอนทั้งสองแบบนี้ มีการวัดผลประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอน 2 วิธีดังกล่าว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสะดวกต่อการเรียนรู้ และตามข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสอบถามของครูและนักเรียนพบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานกับการเรียนมาก จึงควรนำไปใช้ในการสอนให้เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นบล็อกเวลา

แจ็กสัน (Jackson, 1998, Abstract) ได้ศึกษาวิจัยผลของการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือที่ใช้ในการจัดกลุ่มนักเรียนโดยยึดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการสร้าง โนภาพ สำหรับนักเรียนในการเรียนที่มีความเชื่อที่ต่างกัน ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียน 92 คน ที่เรียนอยู่ในเกรด 7 ในโรงเรียนขนาดกลางที่ไม่มีการแบ่งแยกสีผิว โดยมีการแบ่งนักเรียนเป็นทีม ทีมละ 4-5 คน มีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นทีม มีการทดสอบนักเรียนเพื่อคะแนนเป็นรายบุคคลและเป็นทีม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายผิวดำมีการสร้าง โนภาพกับความเชื่อเรื่องอื่นๆ มากกว่านักเรียนชายผิวดำที่เรียนในห้องเรียนปกติ แต่การเรียนรู้แบบร่วมมือไม่มีผลต่อการสร้าง โนภาพสำหรับนักเรียนชายผิวขาว นักเรียนหญิงผิวดำและนักเรียนหญิงผิวขาว

ซูยันโต (Suyanto, 1998,149) ได้ศึกษาวิจัยผลกระทบของการใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และเจตคติเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ในโรงเรียนชอกยาคารตา (Yogyakarta) ซึ่งเป็น โรงเรียนชั้นประถมศึกษา ในแถบชนบทของอินโดนีเซีย กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนในชั้นเรียนเกรด 3,4 และ 5 โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่เรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD และกลุ่มที่เรียนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนแบบปกติ เมื่อผลการตรวจสอบเป็นระดับชั้นพบว่า นักเรียนเกรด 3 และเกรด 5 ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเข้าใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยแบบปกติ นักเรียนระดับเกรด 4 ที่เรียนด้วยเทคนิค STAD กับที่เรียนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิค STAD มีเจตคติดีกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คุก (Cook, 2000, 107) ได้ทำการศึกษาระดับผลกระทบของเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD ที่มีการสร้างมิตรภาพระหว่างเชื้อชาติของนักเรียนที่เป็นชาวแอฟริกัน และอเมริกัน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือนักเรียน เกรด 6, 7 และ 8 จำนวน 156 คน ในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ กลุ่มทดลองถูกกำหนดให้ใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD และกำหนดให้กลุ่มควบคุม ใช้วิธีการเรียนรู้แบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถช่วยเพิ่มความใกล้ชิดของมิตรภาพระหว่างเชื้อชาติได้

หลุยอินฟง (Lau Yin Fong, 2000, Abstract) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจภายในและความสัมพันธ์กับทักษะทางคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอน 2 วิธีคือ แบบที่หนึ่งสอนโดยการบรรยายและการทดสอบ แบบที่สองสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มละความสามารถกลุ่มละ 4 คน ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับความสนใจภายใน การประเมินพฤติกรรมกลุ่มเพื่อศึกษาทักษะกระบวนการ พบว่า นักเรียนมีทักษะกระบวนการกลุ่มดีขึ้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น จากการศึกษากลุ่มทดลองพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในช่วงที่ได้รับการพัฒนา

เซียร์บรูธ (Searborough, 2001, 164) ได้ทำการสำรวจการใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนปกติ ในหลักสูตรการสอนวิชาแคลคูลัสเบื้องต้น ในระดับมหาวิทยาลัย โดยได้ดำเนินการสำรวจระดับผลคะแนนจากการทดสอบ ความคงทนในการจำเนื้อหาบทเรียน ทักษะคิดที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ เกรดผลการเรียนที่ได้รับ เพื่อใช้เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักศึกษาที่มีผลการเรียนอ่อนในวิชาคณิตศาสตร์ นักศึกษาสามารถพัฒนาระดับสมรรถผลการเรียนของตนเองในการสอบปลายภาคให้สูงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากผลการวิจัยยังสามารถทำนายได้ว่านักศึกษาหญิงที่มีระดับผลการเรียน C, D หรือ F ในวิชาแคลคูลัสเบื้องต้น เมื่อถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มทดลองที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักศึกษาสามารถพัฒนาระดับผลการเรียนของตนเองในหลักสูตรวิชาแคลคูลัส 1 ให้สูงขึ้นและสูงกว่านักศึกษาในกลุ่มที่ใช้วิธีการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทาริมและอักคีนิส (Tarim and Akdeniz, 2008, Abstract) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกรด 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI และ STAD กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 7 ห้องเรียน 2 ห้องเรียนแรกสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ; 2 ห้องเรียนที่สองสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD และอีก 3 ห้องเรียนเป็นกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า การสอนโดยใช้เทคนิค TAI และ STAD ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น ผลการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า การสอนโดยใช้เทคนิค TAI มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนโดยใช้เทคนิค STAD อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติระหว่างการสอนทั้งสองวิธี

แฟรนซิสและทันเด (Francis and Tunde, 2009, Abstract) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD และความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีต่อผลการเรียนรู้วิชาเคมีกาสตร เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้การทดสอบก่อนและหลังเรียน เก็บข้อมูลจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 300 คนเป็นนักเรียนชาย 110 คนและเป็นนักเรียนหญิง 190 คน จาก 6 โรงเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเมืองลากอส ประเทศไนจีเรีย ผลการศึกษาพบว่า 1) การเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีกาสตรและเจตคติของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ความสามารถทางคณิตศาสตร์มีผลต่อการเรียนรู้วิชาเคมีกาสตรและเจตคติของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) ผลการทดลองด้านการปฏิสัมพันธ์และความสามารถทางคณิตศาสตร์มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีกาสตรและเจตคติของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความรู้เดิมทางด้านคณิตศาสตร์สูง ควรเลือกเรียนวิชาเคมีกาสตร ส่วนนักเรียนที่มีความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ต่ำ ไม่ควรเลือกเรียนวิชาเคมีกาสตร และควรนำเทคนิค STAD มาใช้สอนในวิชาเคมีกาสตรในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอีกด้วย

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้นกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ สามารถพัฒนาระดับสมองของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD นักเรียนได้ใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้น เกิดมิตรภาพระหว่างนักเรียน มีทักษะกระบวนการกลุ่ม นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ และนักเรียนสามารถเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ สูงขึ้นตามไปด้วย

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นวิธีสอนที่ดีอีกวิธีหนึ่ง ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ที่ช่วยแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ ช่วยพัฒนาทางด้านสมอง และทักษะทางสังคมของนักเรียนได้อย่างดี จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นักเรียนก่อเกิดความรู้สึกรักขึ้นชอบและมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ เมื่อนักเรียนมีพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ที่ดี นักเรียนก็จะสามารถเรียนรู้ในสาระวิชาอื่นๆ ดีขึ้นเช่นกัน